

Bachte-Maria-Leerne (Deinze)-Filliersdreef 44

Opgraving augustus 2024

J. VAN NUFFEL, L. MALFIET & J. HOORNE

DL&H-rapport 62

Colofon

Project

Bachte-Maria-Leerne - Filliersdreef 44

Archeologienota ID: 26787

Nota ID: 29898

Erkend Archeoloog:

De Logi & Hoorne bv

OE/ERK/Archeoloog/2015/00052

Canadezenlaan 1A

9991 Adegem

BTW BE 0845.028.465 RPR Gent

www.dl-h.be

DL&H Eindverslag

© 2026 – De Logi & Hoorne bv

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bv

Inhoud

Abstract	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Geplande werken en bodemingrepen	5
1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek	5
1.3.1. Geografische voorkennis	8
1.3.2. Historische beschrijving	11
1.3.3. Archeologische voorkennis	11
1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken	19
1.4. Onderzoeksopdracht	22
1.4.1. Vraagstelling	22
1.4.2. Randvoorwaarden	23
1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie	23
1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode	23
1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie	24
1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten	24
1.5.6. Betrokken specialisten	24
2. Assesmentrapport	24
2.1. Methoden, technieken en criteria	24
2.1.1. Assesment van de vondsten	26
2.1.2. Assesment van de stalen	26
2.1.3. Conservatie assesment	27
2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	27
3. Interpretatie van de archeologische site	28
3.1. Algemeen kader van de archeologische site	28
3.2. Beschrijving aardkundige opbouw	28
3.2.1. Aardkundige eenheden	29
3.3. Beschrijving van de archeologische site	31
3.1. Late Bronstijd	31
3.2. (Sub)recente sporen	42
3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site	42
3.5. Synthese en onderzoeksvragen	45
4. Bibliografie	46
5. Bijlagen	48
5.1. Figurenlijst	48
5.2. Sporenlijst	50
5.3. Fotolijst	50
5.4. Sporenlijst	50
5.5. Stalenlijst	50
5.6. Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses	50
5.7. Profielbeschrijvingen van de referentieprofielen	50

Abstract

In augustus 2024 voerde een team archeologen van De Logi & Hoorne een opgraving uit op een terrein langs de Filliersdreef in Bachte-Maria-Leerne (Deinze). Het onderzoek was gekoppeld aan de geplande ontwikkeling op het terrein. In kader van dit project is een bureauonderzoek uitgevoerd (ID 26787), alsook een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek (ID 29898). Hierbij werd vastgesteld dat een vlakdekkende opgraving op een deel van het terrein noodzakelijk was. Tijdens dit archeologisch onderzoek werden een deel van een nederzetting of occupatiesite uit de laatste fase van de late bronstijd onderzocht. De site kenmerkt zich vooral door een kuilenzone en enkele losse paalsporen.

Op een regionaal niveau past deze site in de bestaande kennis voor de aangetroffen periode in Vlaanderen en vult ze deze kennis specifiek voor Bachte-Maria-Leerne aan. Gezien het feit dat dergelijke nederzettingssites uit de late bronstijd zeer slecht gekend zijn in Vlaanderen, zorgt deze site voor een belangrijke kennisvermeerdering voor deze periode.

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

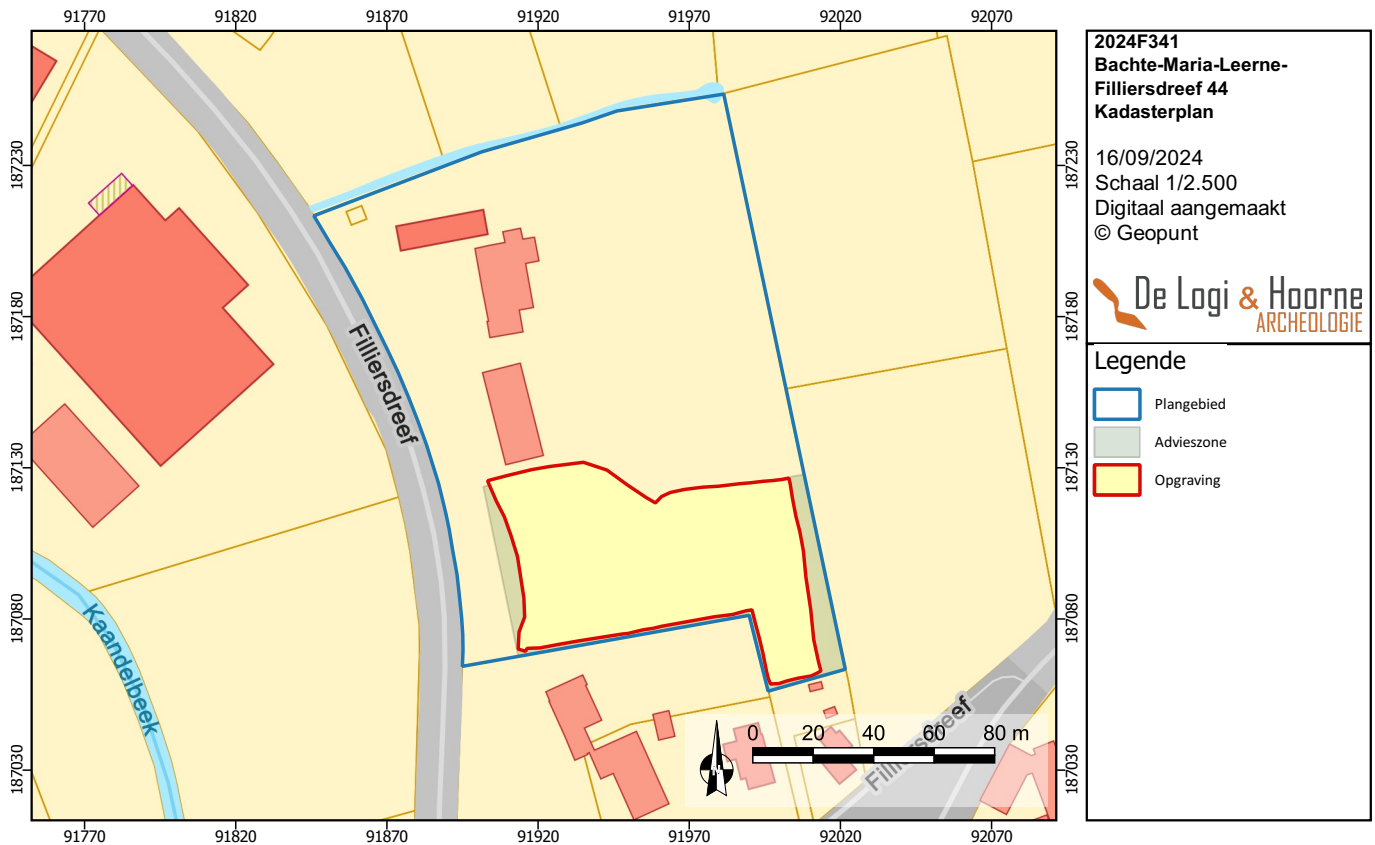
Projectcode onderzoek:	2024F341
Erkende archeoloog:	De Logi & Hoorne bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Locatie projectgebied:	Filliersdreef 44, Bachte-Maria-Leerne (Deinze).
Bounding box (Lambert72):	punt 1: min X: 91903,40; min Y: 187058,49 punt 2: max. X: 92013,53; max. Y: 187131,85
Kadaster:	Deinze, Afdeling 10 (Bachte-Maria-Leerne), Sectie C: 404A
Oppervlakte projectgebied:	2,15ha
Oppervlakte advieszone:	5807m ²
Oppervlakte onderzocht gebied:	5079m ²
Termijn terreinonderzoek:	5 t.e.m. 9 augustus 2024
Termijn uitvoering rapport:	10 augustus 2024 tot 19 januari 2026
Betrokken actoren en specialisten:	Jana Van Nuffel – Erkend Archeoloog Marie Pye – Assistent Archeoloog Tatiana Crombeen – Jobstudent Brent De Wilde – Jobstudent Tamara De Wolf – Student Universiteit Gent Mathieu Boudin - Radiokoolstofdatering (KIK)
Wetenschappelijke advies:	Johan Hoorne - Archeoloog Liesbeth Messiaen - specialist lithisch materiaal
Kadasterkaart:	Figuur 1
Topografische kaart:	Figuur 2

1.2. Geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer wenste een terrein van 2,15ha aan de Filliersdreef 44 in Deinze te ontwikkelen. De werken omvatten de afbraak van een bestaande boerderij met bijhorende infrastructuur en de bouw van twee nieuwe bedrijfspanden. De twee nieuwe bedrijfspanden waren voorzien over de volledige oppervlakte van het plangebied. Rondom de gebouwen waren bovendien diverse parkeergelegenheden en toegangswegen voorzien. De bouw van deze panden, de aanleg van nutsleidingen en het te verwachten verkeer dat met deze werken gepaard gaat, zouden schade toebrengen tot op het archeologische niveau en de site verstoren.

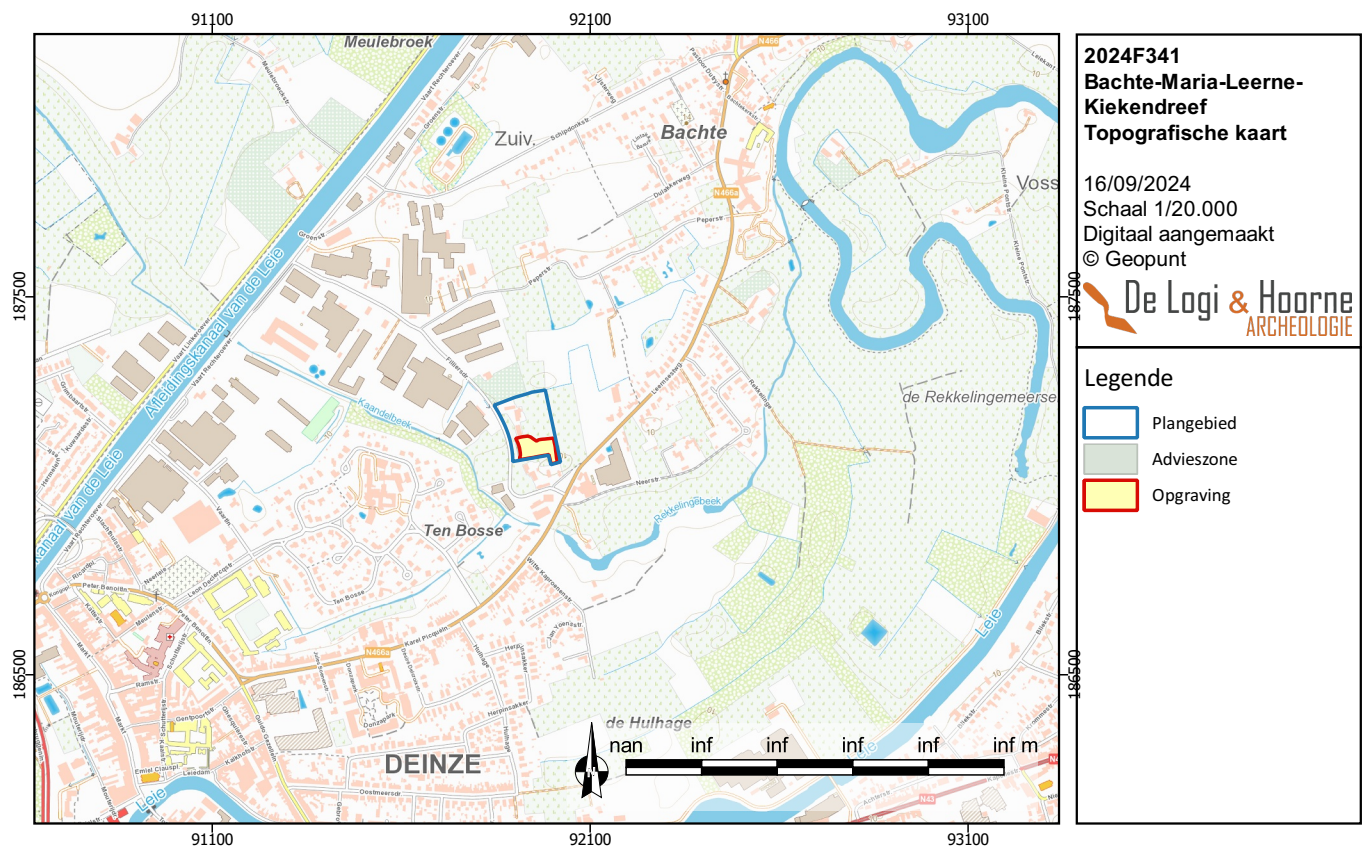
1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek

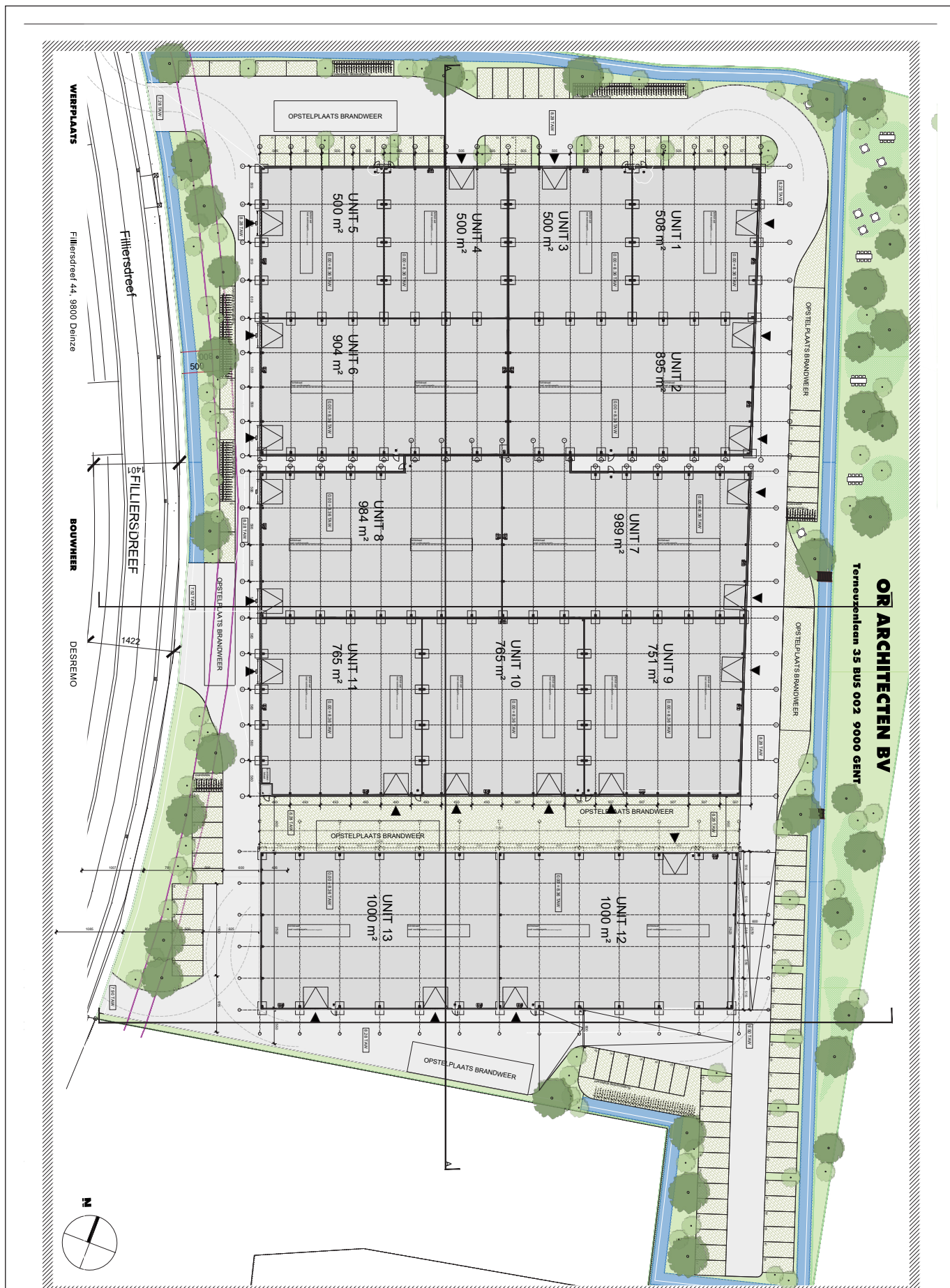
In het kader van de geplande ontwikkeling werd een bureaustudie (ID 26787) opgemaakt. Het bureauonderzoek omvatte de studie van geografische gegevens, archeologische vindplaatsen uit de directe omgeving, historische kaarten, luchtfoto's en toponiemen waarna de kans op de aanwezigheid van archeologische sites effectief behoorlijk werd geacht. Om zekerheid

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 3: Geplande werken (© initiatiefnemer)

te scheppen over de potentieel aanwezige sites werd bovendien een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

1.3.1. Geografische voorkennis

Het projectgebied bevindt zich op een N-Z georiënteerd, rechthoekige afbakening, gevormd door de percelen 94E, 175C, 177E en 180A van afdeling 10, sectie C in Deinze. Het perceel situeert zich aan de oostelijke kant van de Filliersdreef ter hoogte van huisnummer 44, zo'n 1,5km ten noordoosten van de huidige stadskern van Deinze. Ten zuidoosten van het plangebied ligt de Leernsesteenweg. De terreinen beslaan een totale oppervlakte van 2,15ha en zijn gelegen in agrarisch gebied.

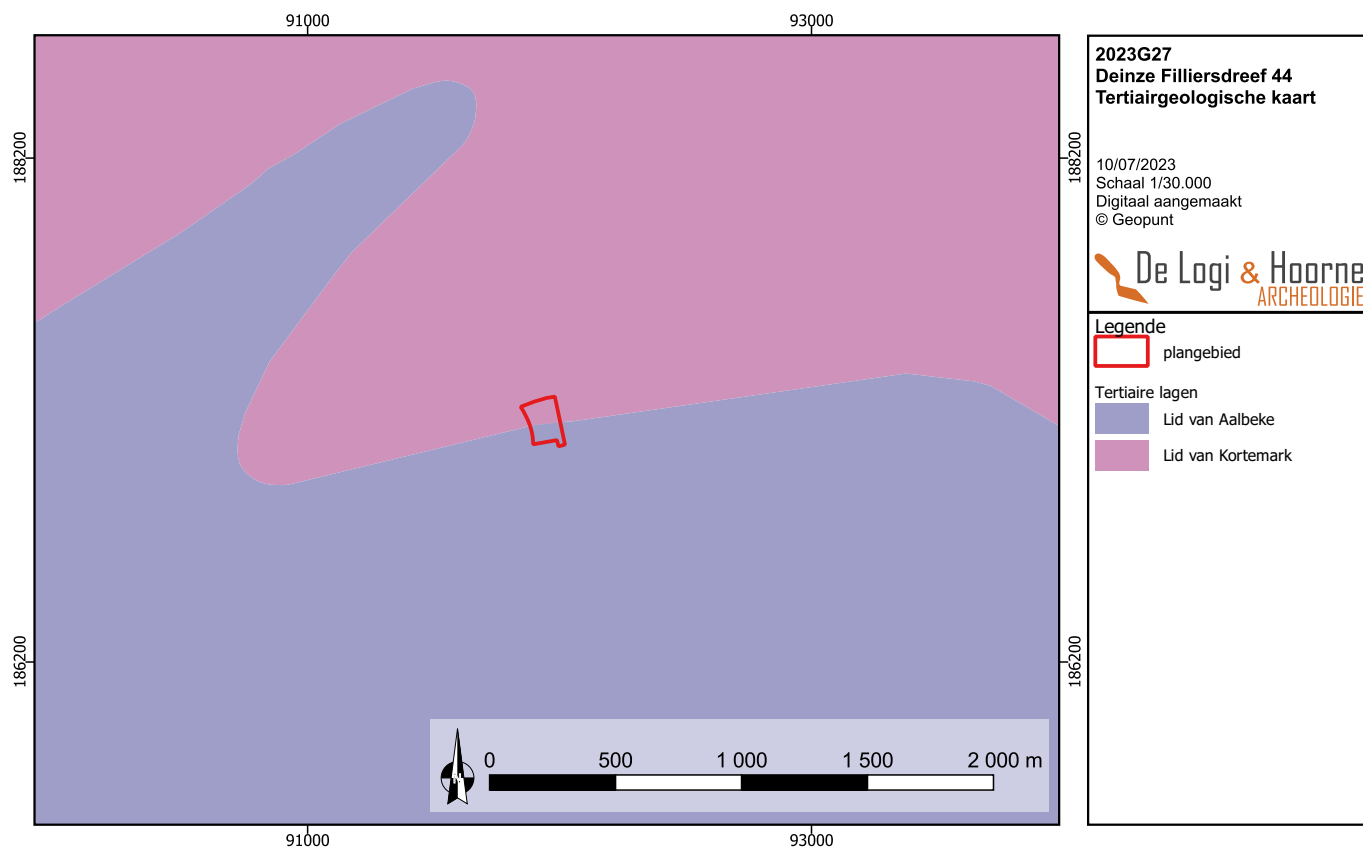
Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied beschreven maakt deel uit van het plateau van Tielt. Deze regio heeft een zwak golvend reliëf waarbij hoogtes worden bereikt van +15 tot +20 m. De heuvels hebben veelal een zachtere helling naar het noorden dan naar het zuiden en zuidwesten. Hierdoor krijgt het macoreliëf van deze regio een asymmetrisch karakter (DE MOOR 1960).

Het zuidelijke deel ligt in het Leiedal. Dit brede ZW-NO gerichte dal strekt zich uit tussen het lage heuvelland van centraal West-Vlaanderen in het westen en het interfluviaal terras van Kruishoutem in het Oosten. Door het microreliëf en hydrografisch patroon van het Leiedal is het mogelijk om nog een verdere onderverdeling van het landschap te maken. Het onderzoeksgebied wordt hierdoor ingedeeld in het vlakland van Tuttegem. Dit laag en vlak landschap is gelegen aan de oostkant van de alluviale vlakte van de Leie en vormt de voortzetting van het vlakland van Nazareth. De topografie van het gebied wisselt tussen de +10 en +12m TAW. Het gebied stelt het laagterras van de Boven-Pleistocene Leie voor op de oostkant van de Pleistocene vallei (DE MOOR 1997).

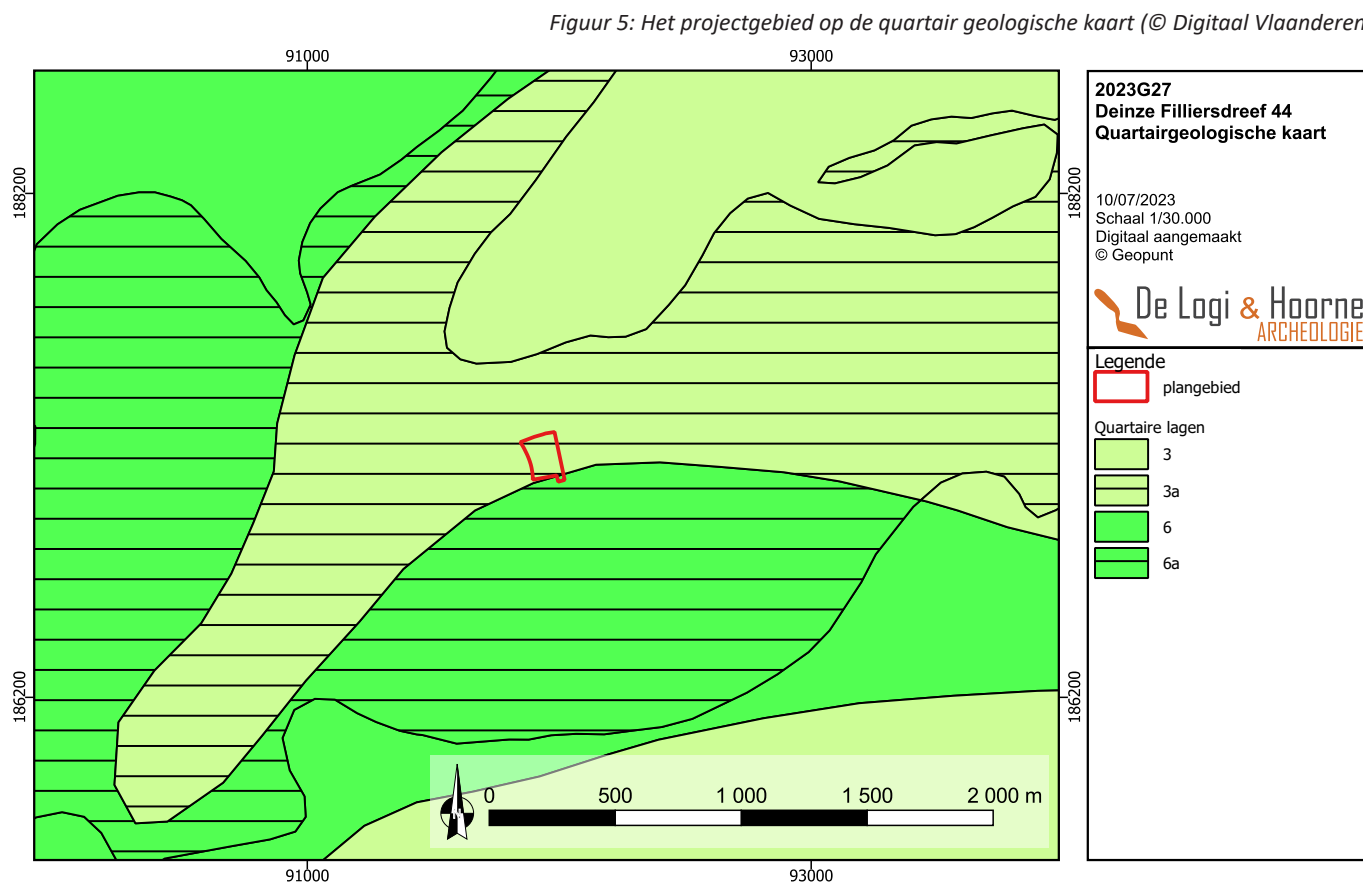
Tertiair gezien bevindt het noordelijke deel van het plangebied zich binnen Het Lid van Kortemark. Dit kenmerkt zich door een 40m dikke siltige eenheid met een vijftal opeenvolgende faciessen en is opgebouwd uit grijze tot groengrijze klei tot silt met dunne banken zanden silt. Dit lid maakt deel uit van de Formatie van Tielt, een silt-kleicomplex afgezet in het vroeg-Eoceen (Steurbaut 2015: 128-130). Het zuidelijke deel ligt binnen het Lid van Aalbeke. Deze wordt gekenmerkt door donkergrijze tot blauwe stijve klei en kent een maximale dikte van 13m. De verspreiding van het Lid van Aalbeke is beperkt tot West- en Oost-Vlaanderen. Dit lid maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk, een pakket neritische mariene kleiige sedimenten afgezet onder subtropische klimaatomstandigheden in het vroeg-Eoceen (STEURBAUT 2015: 128-130).

Op de quartair geologische kaart staat het grootste deel van het projectgebied gekarteerd als een type 3a. Dit type omvat vroeg-pleniglaciaal fluvioperiglaciaal sediment waarop mogelijk midden- of laat-pleniglaciale eolische sedimenten werden afgezet. Deze midden- en laat-pleniglaciale eolische afzettingen zijn echter niet noodzakelijk (nog) aanwezig. Tenslotte worden deze sedimenten afgedekt door fluviatiele afzettingen uit het Holoceen en mogelijk uit het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan). Het uiterste zuidelijke deel staat gekarteerd als type 6a, wat bestaat uit een opeenvolging van fluviatiele afzettingen die afgezet zijn van het Holoceen, eventueel aanwezige eolische afzettingen afgezet tijdens het Weichseliaan en/of hellingsafzettingen afgezet tijdens het Quartair en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan en Eemiaan.

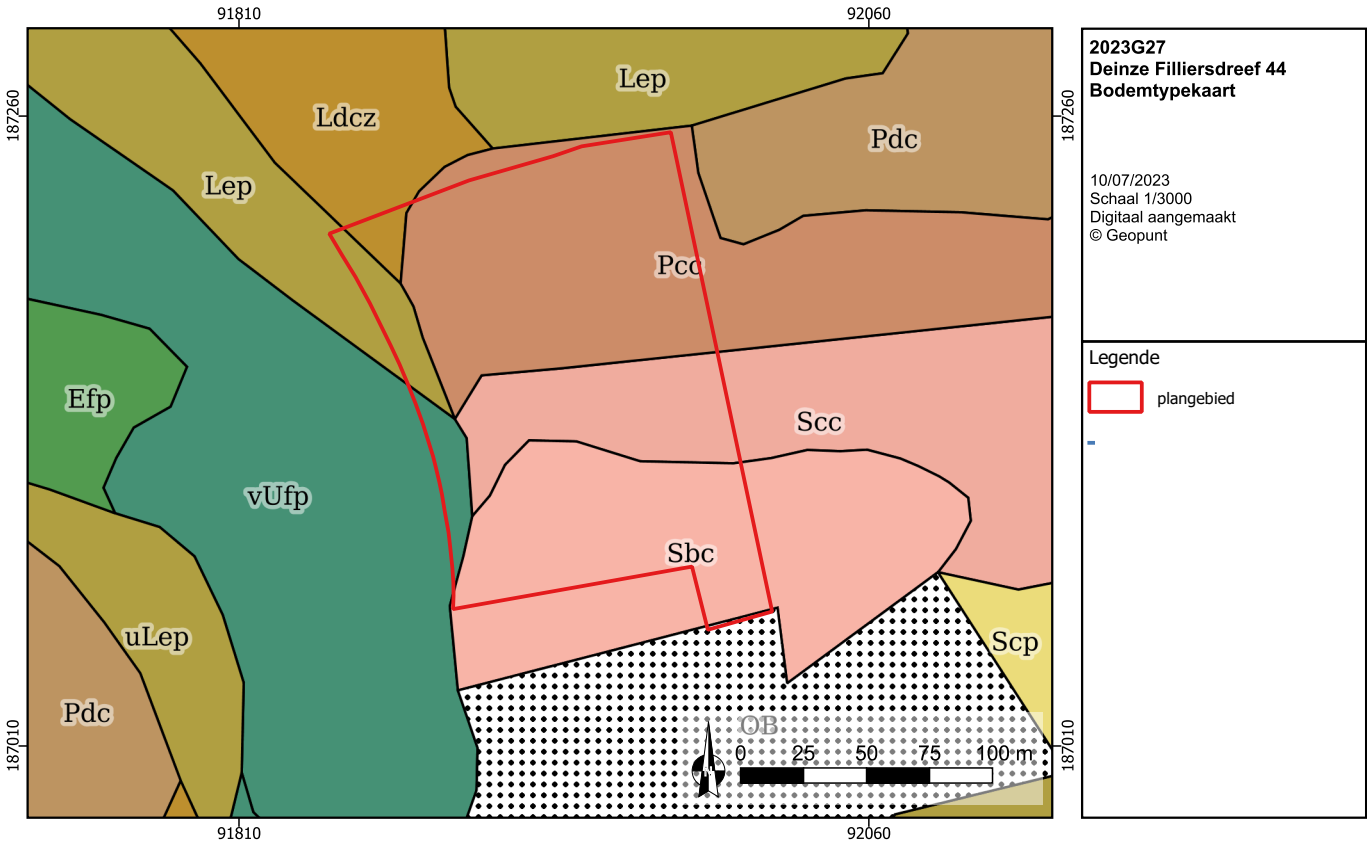
Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd onder 7 bodemtypes. Het noordoostelijke deel van het terrein omvat een matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc). Het zuidoostelijke deel is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont waarvan de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Ldcz). Het bovenste deel van de westelijke grens is een natte zandleembodem zonder profiel (Lep), terwijl het zuidelijke deel van de westelijke grens gekarteerd staat als een zeer sterk, natte en gleyige zware kleibodem zonder profiel (vUfp). Het centrale deel van het terrein is een matig droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc). Bijna het volledige zuidelijke deel staat gekarteerd als droge, lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Sbc). De uiterste zuidelijke grens is ingekleurd als bebouwde zone (OB) (DONDEYNE S. *et al.* 2015; WRB 2014). Het plangebied ligt duidelijk in de Leievallei en maakt deel uit van het oude, natuurlijke overstromingsgebied van deze rivier. De TAW waarden in deze vlakte variëren tussen 6,99m TAW en 10,03m TAW, terwijl de hoger gelegen gebieden, voor

Figuur 4: Het projectgebied op de tertiair geologische kaart (© Digitaal Vlaanderen)

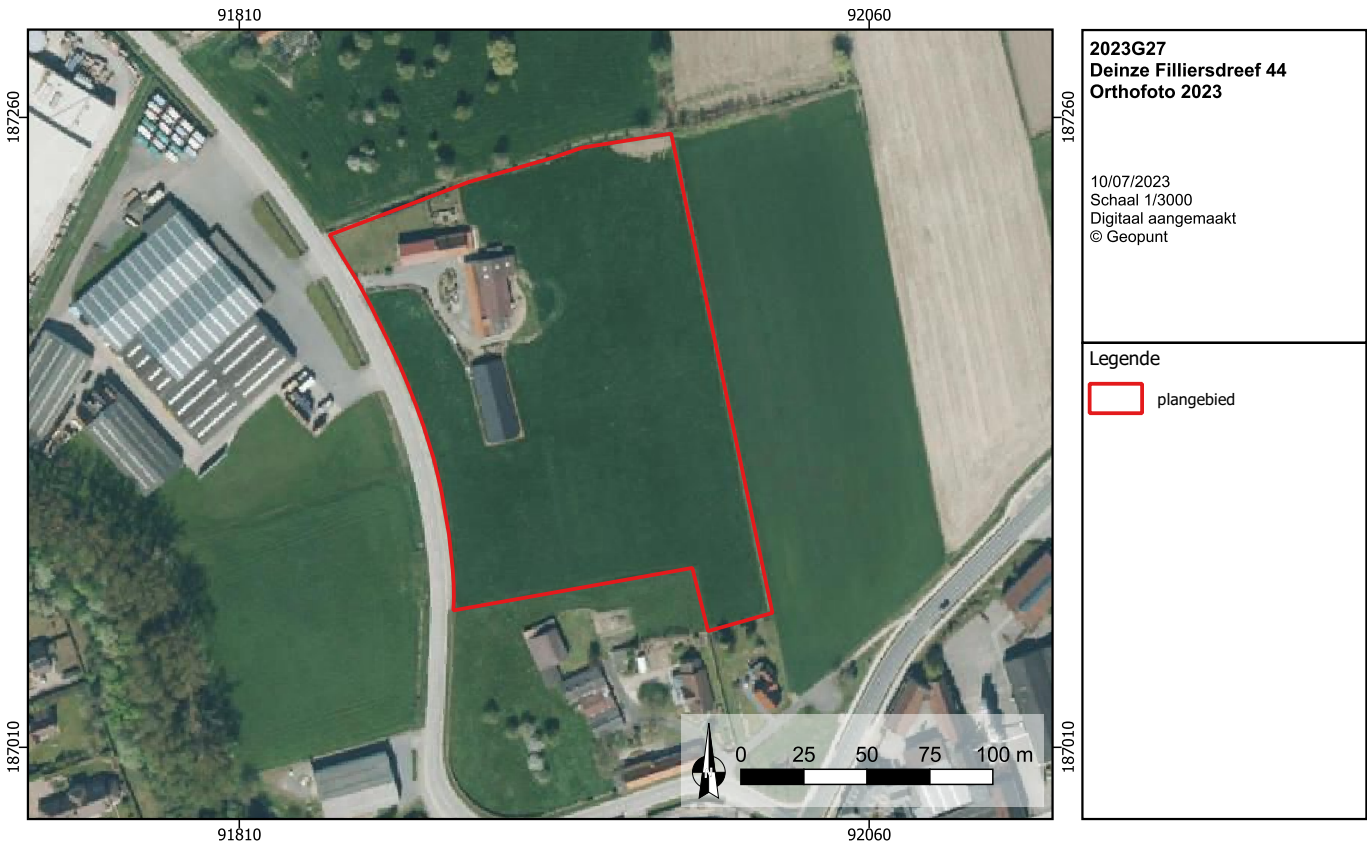

Figuur 5: Het projectgebied op de quartair geologische kaart (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 6: Het projectgebied op de bodemkaart (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 7: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een orthofoto voorafgaand aan de werken (© Digitaal Vlaanderen)

al in noordoostelijke richting, buiten dit gebied oplopen tot 13,46m TAW. De waarden binnen het terrein variëren matig, tussen 7,48m TAW in de noordwestelijke hoek en 10,03m TAW in het uiterste zuiden van het terrein.

Op de kaart van de Traditionele Landschappen in Vlaanderen ligt het projectgebied binnen de Leievallei. De Leievallei situeert zich van Gent tot Kortrijk en vormt samen met de Schelde van Gent tot Doornik, de zuidelijke uitloper van de Vlaamse vallei. Door kanalisatie wordt het landschap gekenmerkt door afgesneden meanders tussen Kortrijk en Deinze, en gave meanders tussen Deinze en Gent, met oeverwallen en meersen (ANTROP 2002: 58).

1.3.2. Historische beschrijving

In deze historische beschrijving wordt eerst het algemene kader van het projectgebied besproken, met kennis uit toponiemen, historische kaarten en de ontwikkeling rond het projectgebied. Daarna wordt dieper ingegaan op de geschiedenis van het plangebied zelf.

Het plangebied ligt historisch gezien binnen de grenzen van de gemeente Bachte, nu onderdeel van de huidige deelgemeente Bachte-Maria-Leerne in Deinze. De plaatsnaam Bachte-Maria-Leerne is ontstaan uit de samenvoeging van de gemeentes Bachte en Maria-Leerne in 1823. De eerste vermelding als Bathio, mogelijk een Germaanse persoonsnaam, vinden we terug in het *Liber Traditionum* van de Gentse Sint-Pietersabdij van 820. De gemeentenaam zou afstammen van de Voorgermaanse nederzettingsnaam *Bhakition* die ontstaan is uit de waternaam *Bhakita*. *Bhakita* is afgeleid van de Indo-Europese wortel *bhagh* wat schitterend of uitbuigend betekent. Bachte zou dan plaats aan een meanderende rivier betekenen, wat steek houdt gezien de ligging aan de kronkelende Leie (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 34). Maria-Leerne wordt voor het eerst vermeld in 1192 als *Lederna*, in 1570 als *Sente Marien Lire* en in 1685 als *Maria-Lederne*. Leerne is afkomstig van een Voorgermaanse waternaam bestaande uit de Indo-Europese wortel *lei* of *ledh* en het hydronymisch suffix *-arna*. *Lei* betekent stromen en *ledh* uitbuigend, deze verwijzen wellicht naar de meanderende Leie nabij het dorp. De naam van de patroonheilige Maria werd pas later toegevoegd (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 158).

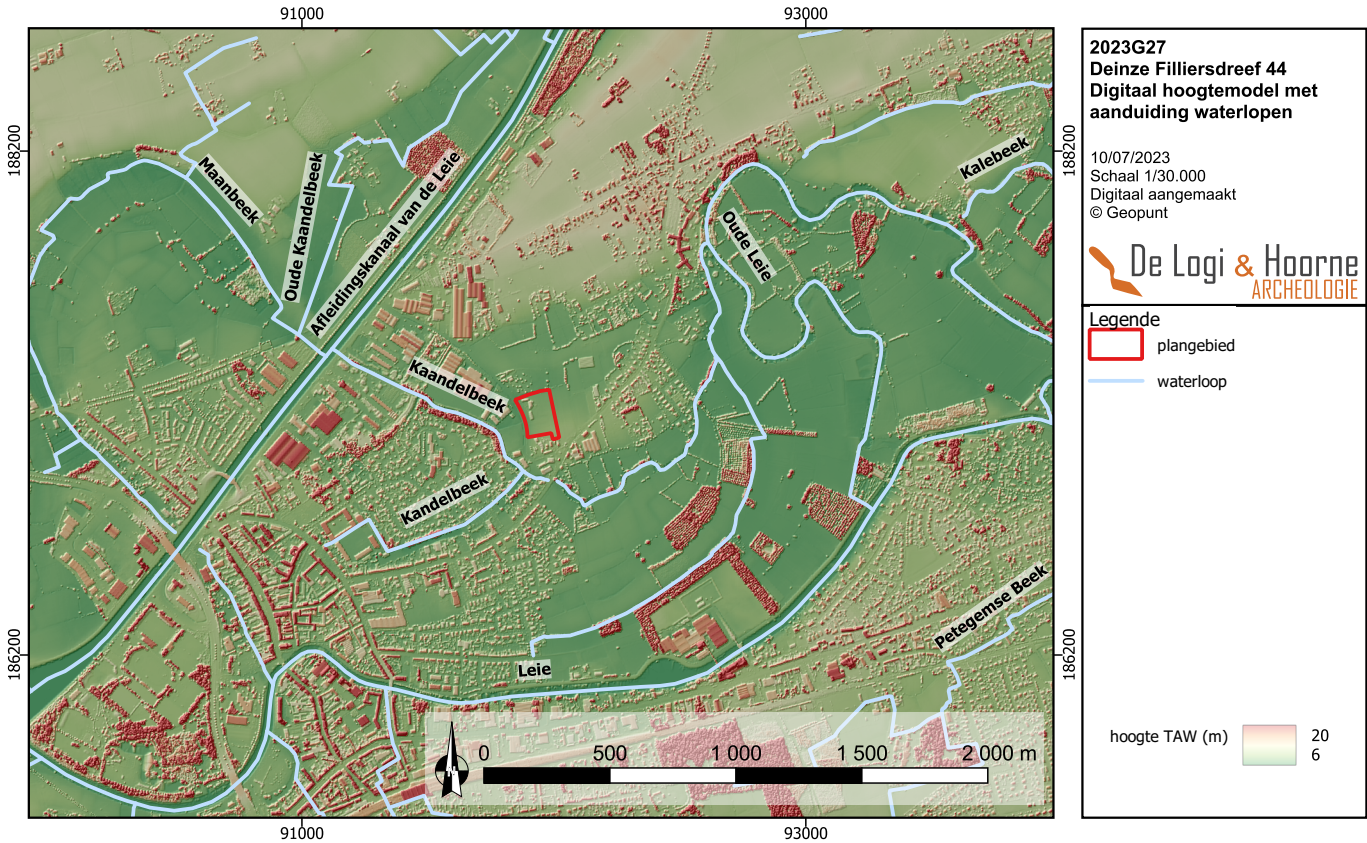
Het huidige gehucht, gelegen op de linker Leieoever bij de oude, afgesneden meander zogenaamd "Oude Leie", is vermoedelijk ontstaan op het knooppunt van twee wegen, de heerbaan Gent-Deinze en de aftakking naar West-Vlaanderen, de vroegere "Ieperse aardeweg" met op het kruispunt de herberg "de Cogge". Bachte behoorde deels tot de heerlijkheid van het Horensche Rammelaere en Gampelaere (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025).

Op de kaart van Ferraris uit 1777 is te zien dat het plangebied net ten oosten ligt van een moerassige zone rondom de Gandel beek, wat de historische voorloper van de Kaandelbeek is. Dit gebied wordt als het gehucht Reckelynghe beschreven, gekenmerkt door lintbebouwing met hoofdzakelijk aanwezigheid van akkers. Volgens deze kaart wordt het grootste deel van het plangebied gebruikt als akkerland maar zou er in de zuidelijke hoek van het plangebied bewoning aanwezig zijn, wat eerder lijkt op een mindere georeferentie van de kaart en bevestigd wordt door de Atlas der Buurtwegen (1844). Op deze kaart verschijnt wel de voorloper van de huidige gesloopte bewoning in de noordwestelijke hoek van het terrein die ook zichtbaar is op de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854).

Het projectgebied werd doorheen de jaren op enkele luchtfoto's en orthofoto's vastgelegd. De oudste beschikbare orthofoto is een opname uit de zomer van 1971 waarop binnen het projectgebied ongeveer de situatie voorafgaand aan de sloop in functie van de ontwikkeling, te bemerken valt. Op de verschillende geconsulteerde luchtfoto's konden door de aanwezige bebouwing en het gebruik als weiland geen cropmarks worden vastgesteld.

1.3.3. Archeologische voorkennis

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn er verschillende meldingen bekend van archeologische sporen en/of vondsten die een licht kunnen werpen op menselijke occupatie in het verleden. Het gaat hier voornamelijk om resten uit de metaaltijden, Romeinse periode, de middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd. In mindere mate zijn ook de steentijden vertegenwoordigd. Dit lijkt te bevestigen dat de regio doorlopend menselijke aanwezigheid heeft gekend vanaf de steentijden tot nu.

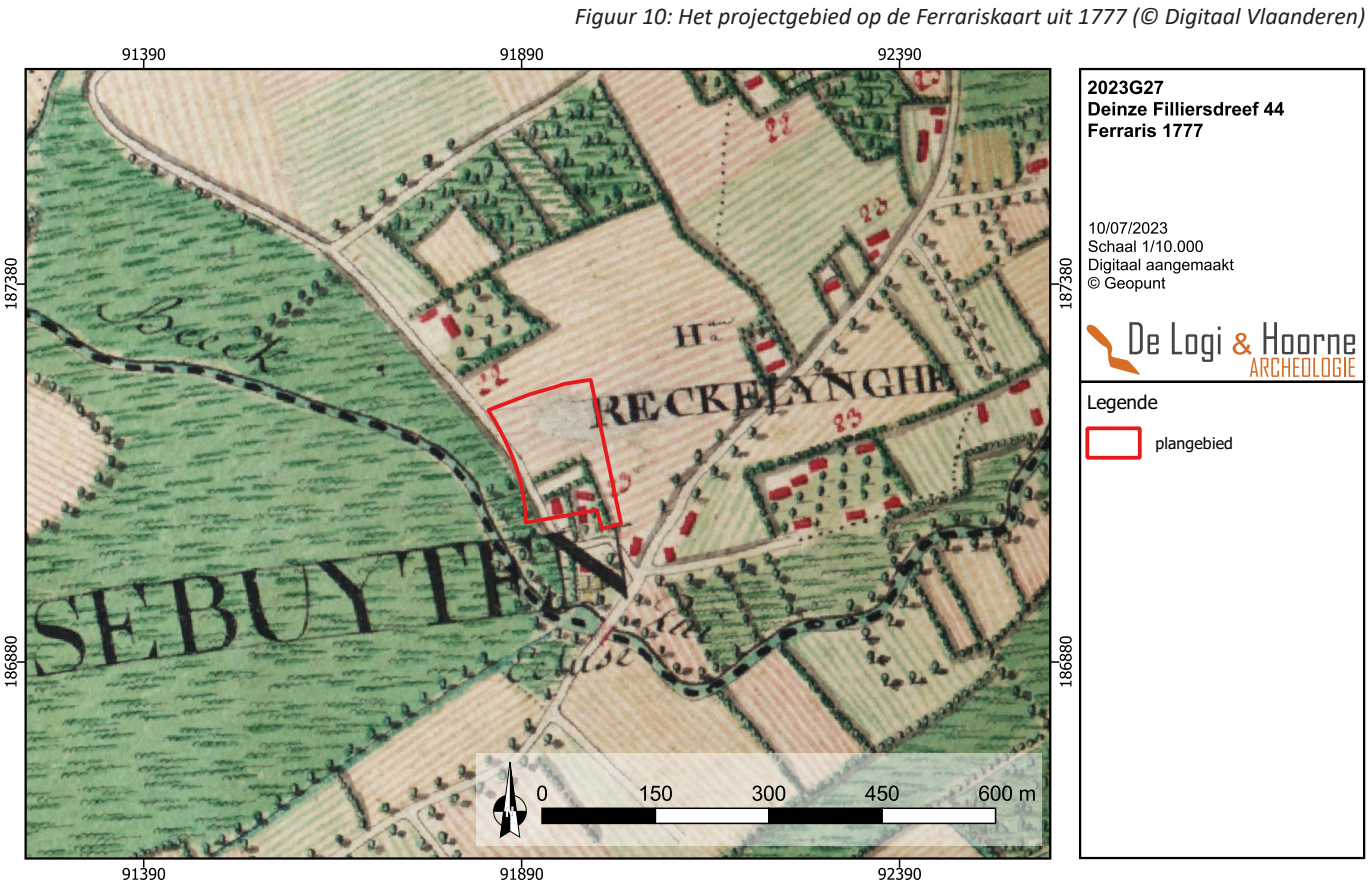
Figuur 8: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 9: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

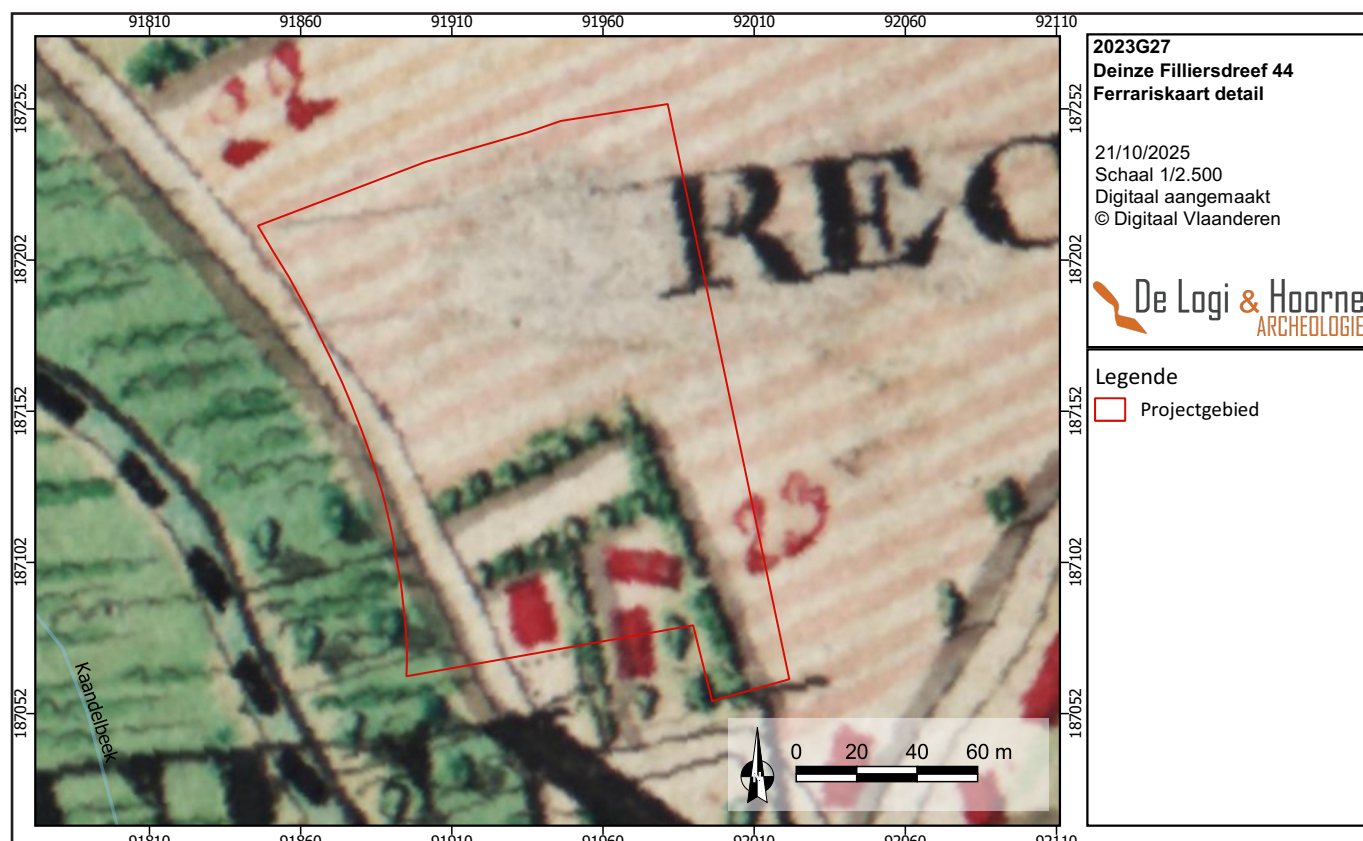

Figuur 11: Het projectgebied en de omliggende waterlopen (© Digitaal Vlaanderen)

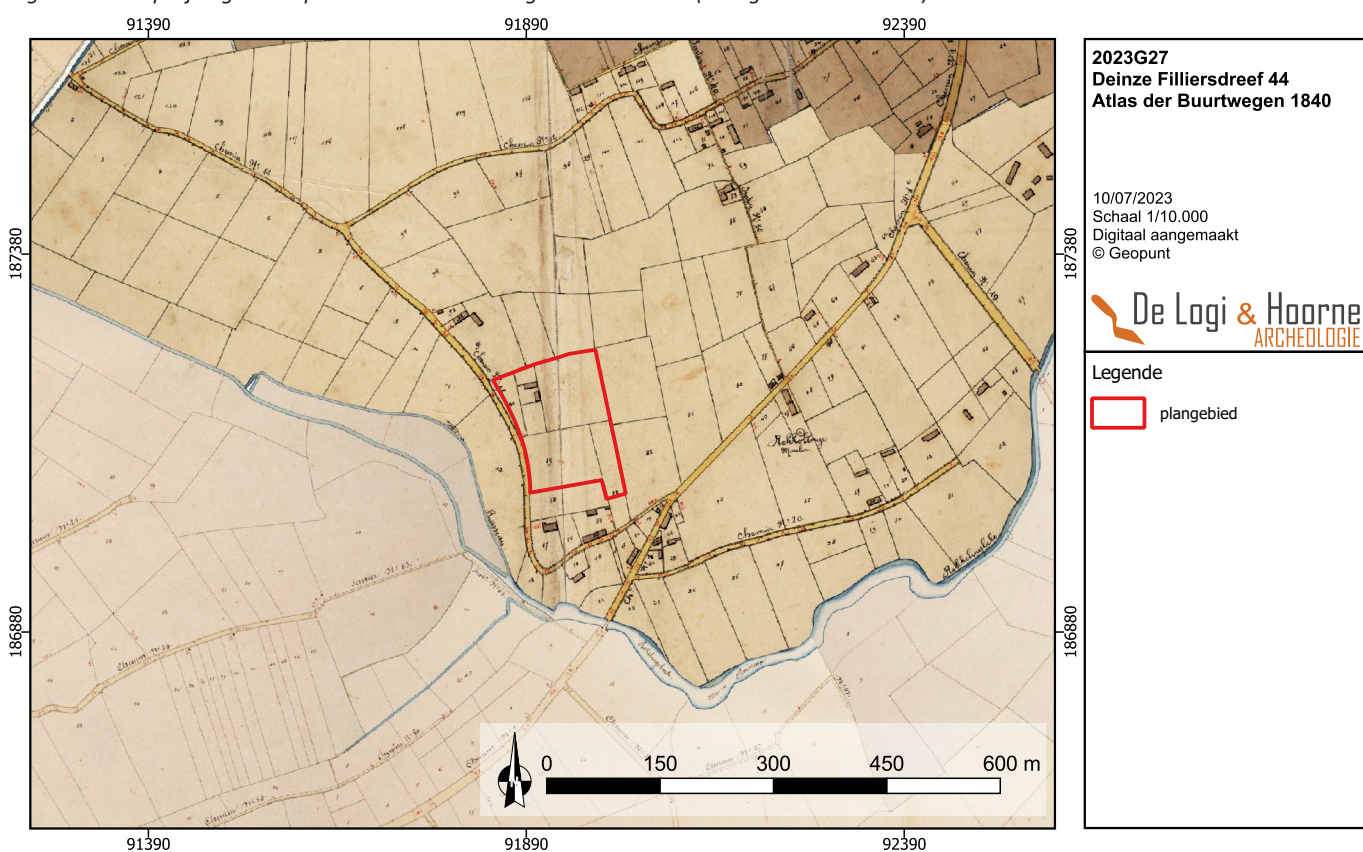

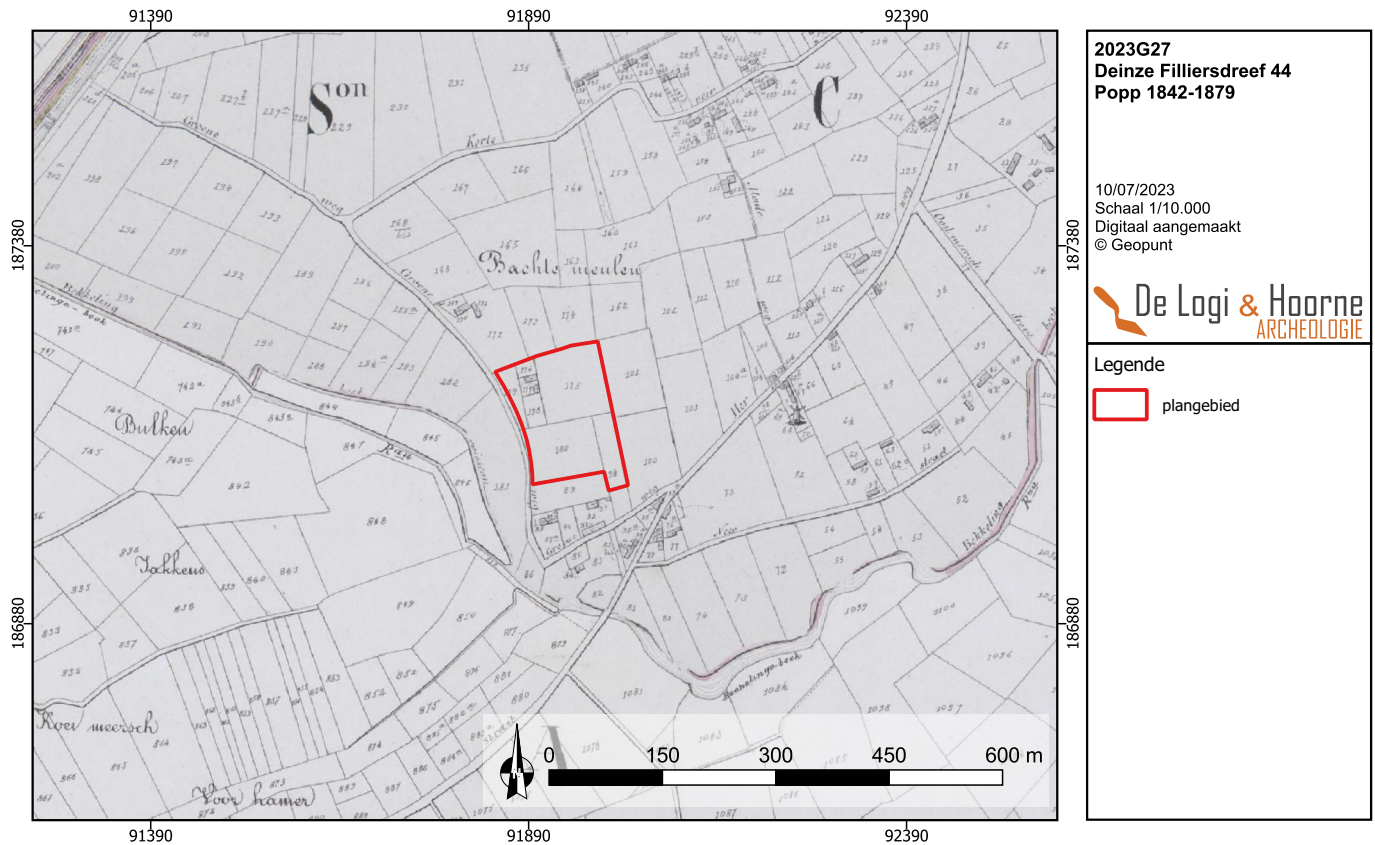
Figuur 10: Het projectgebied op de Ferriskaart uit 1777 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 13: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart (© Digitaal Vlaanderen)

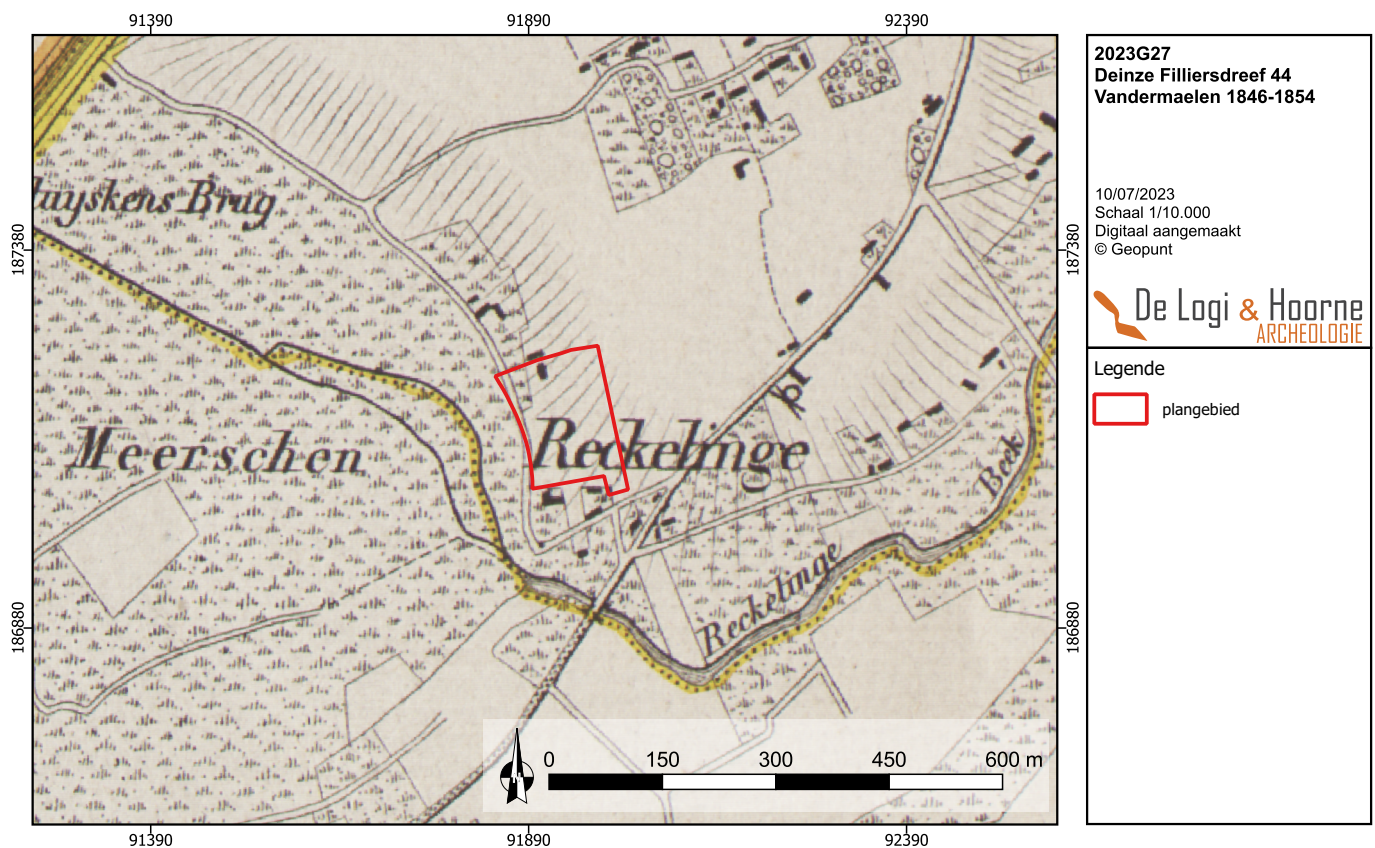
Figuur 12: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840 (© Digitaal Vlaanderen)

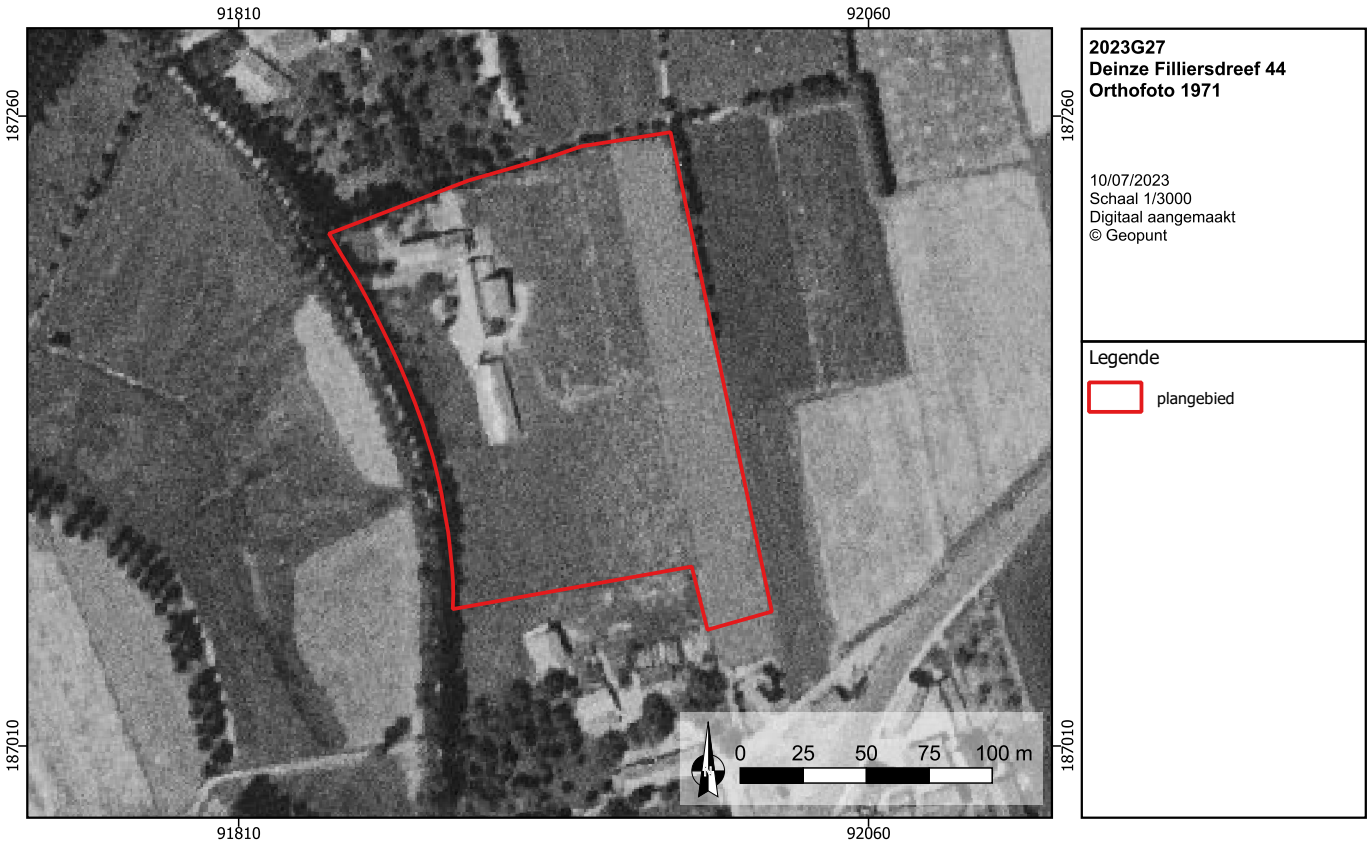

Figuur 14: Het projectgebied op Poppkaart © Digitaal Vlaanderen)

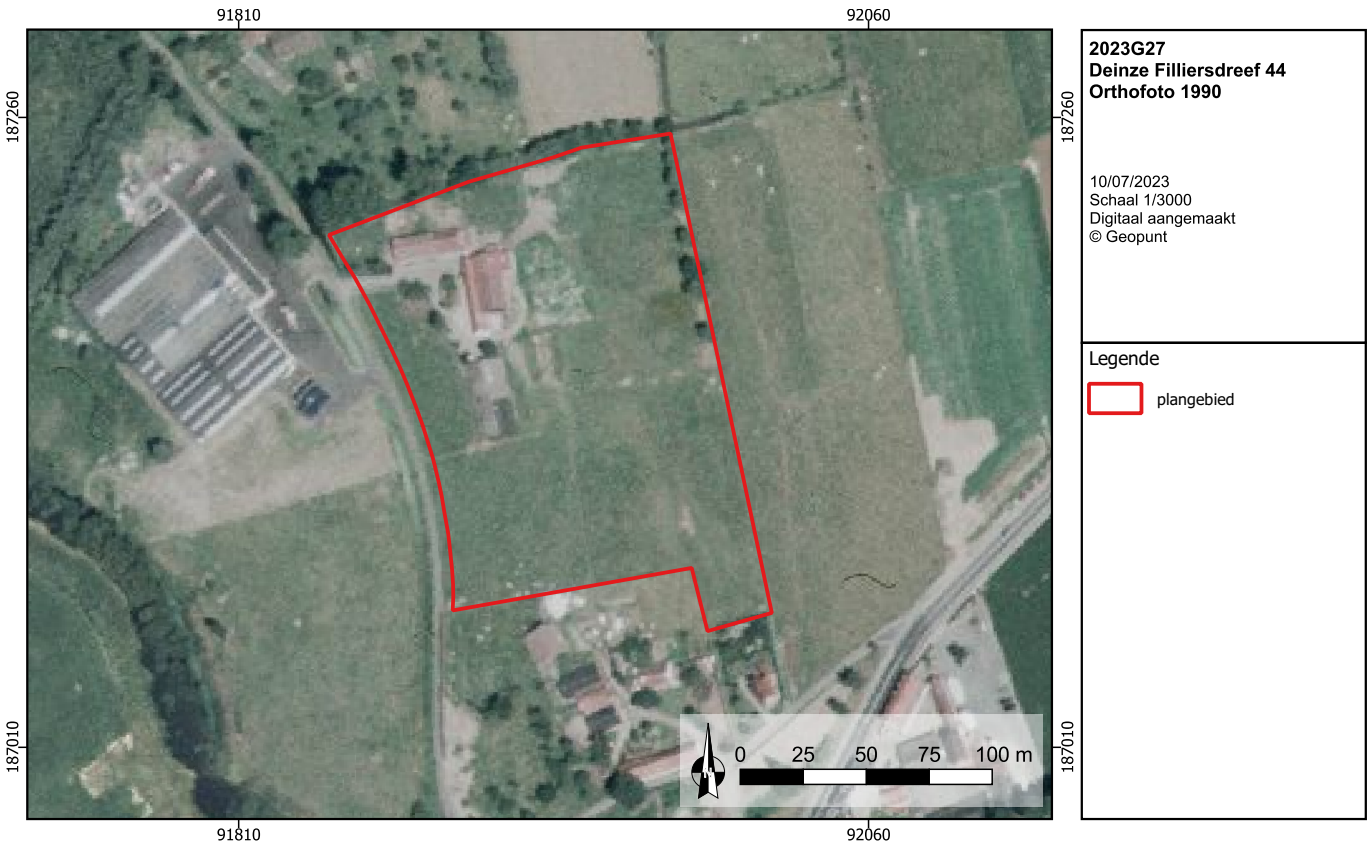
Figuur 15: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854 (© Digitaal Vlaanderen)

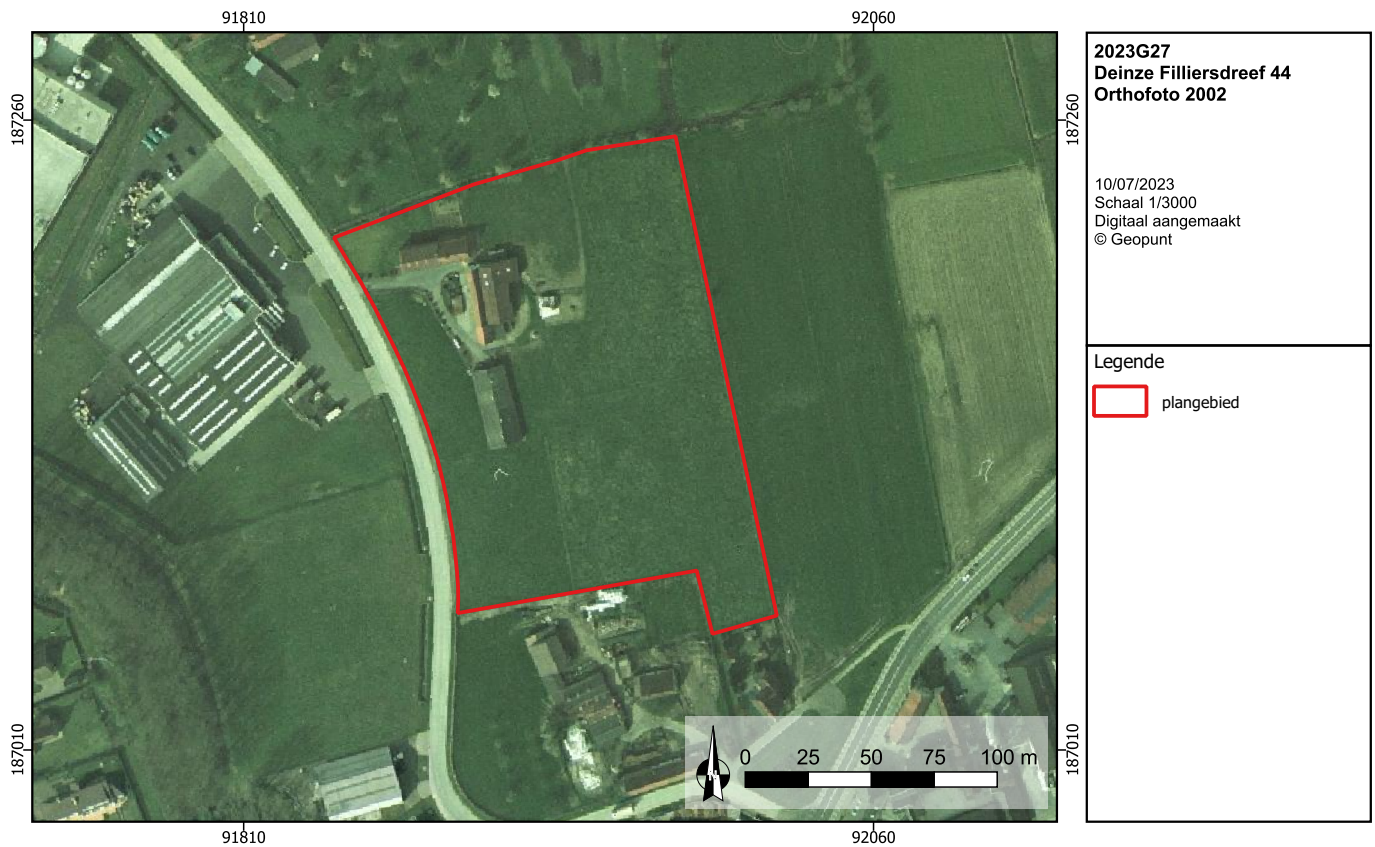

Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 1971 (© Digitaal Vlaanderen)

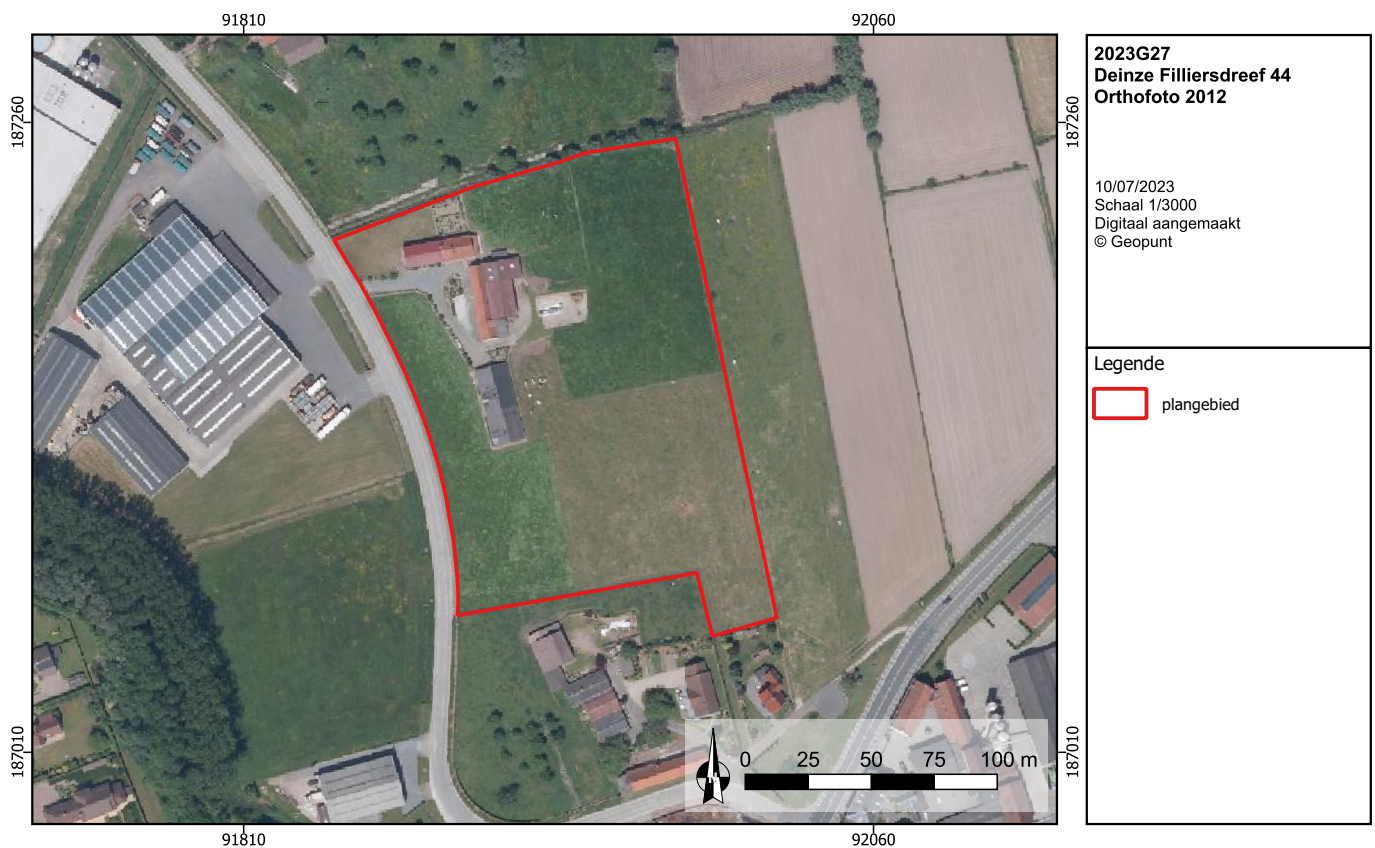
Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 1990 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 18: Het projectgebied op orthofoto uit 2002 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 19: Het projectgebied op een orthofoto uit 2012 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied (© Digitaal Vlaanderen)

De dichtstbijzijnde opgraving situeert zich op 260m ten noordwesten van het plangebied, aan de Filliersdreef in Deinze. Tijdens de opgraving werden 180 vuursteenartefacten aangetroffen uit het mesolithicum tot laat-neolithicum, zonder duidelijke sporen van occupatie. Uit de vroege bronstijd werd een kringgreppel gevonden, alsook vier bijgebouwtjes. Tijdens het onderzoek werd een oude akkerlaag aangetroffen en onderzocht. In de laag werd veel gefragmenteerd en verveerd handgevormd aardewerk aangetroffen, waardoor de akkerlaag in de vroege ijzertijd kon gedateerd worden. Aan de akkerlaag werden ook een stakenrij en een aantal structuren gerelateerd die wellicht een agrarische functie kenden. Uit de vroege middeleeuwen werd één waterput uit eind 6de eeuw aangetroffen. Uit de volle middeleeuwen werd een deel van een niet-omgracht woonerf onderzocht waarvan het merendeel zich nog buiten het plangebied situeert. Dat woonerf evolueerde in de late middeleeuwen naar een site met walgracht die wellicht in de loop van de 15de eeuw verlaten werd (BACKX *et al.* 2021; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 981838).

Op 640m ten noordoosten van het plangebied, aan de Peperstraat in Deinze, werd een opgraving uitgevoerd waar 6 paalkuilen van een gebouw uit de midden-Romeinse tijd zijn aangetroffen. Daarnaast werden ook enkele perceelgreppels uit de nieuwe tijd aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 211737).

Op 730m ten noorden van het plangebied, aan de Schipdonkstraat in Deinze, werd zowel een veldkartering als een opgraving uitgevoerd. Tijdens deze opgraving zijn een kuil met silex en aardewerk uit de laat-neolithische periode, een grafheuvel uit de vroege bronstijd, twee gebouwplattegronden uit de late ijzertijd, vijf brandrestengraven uit de Romeinse periode en een kuil met aardewerk uit de laat-Romeins/vroegmiddeleeuwse periode aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 972006, 971067). Een proefsleuvenonderzoek om een aanliggend perceel leverde één Romeins brandrestengraf, enkele paalkuilen uit de late ijzertijd en twee helmen uit WO1 op.

Aan de Dulakkerweg in Deinze, op 760m ten noordoosten van het plangebied, zijn silexvondsten uit het mesolithicum, een kuil met aardewerk uit de late ijzertijd, een brandrestengraf uit de

midden-Romeinse periode en loopgraven uit WOII aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207033).

Ter hoogte van de Witte Kaproenenstraat in Deinze, op 750m ten oosten van het plangebied, werd tijdens een terreinonderzoek paalsporen, kuiltjes, een wegtracé en een waterput uit de Romeinse periode en kuilen, greppels, paalsporen en enkele afvalkuilen uit de volle middeleeuwen opgegraven (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 970931).

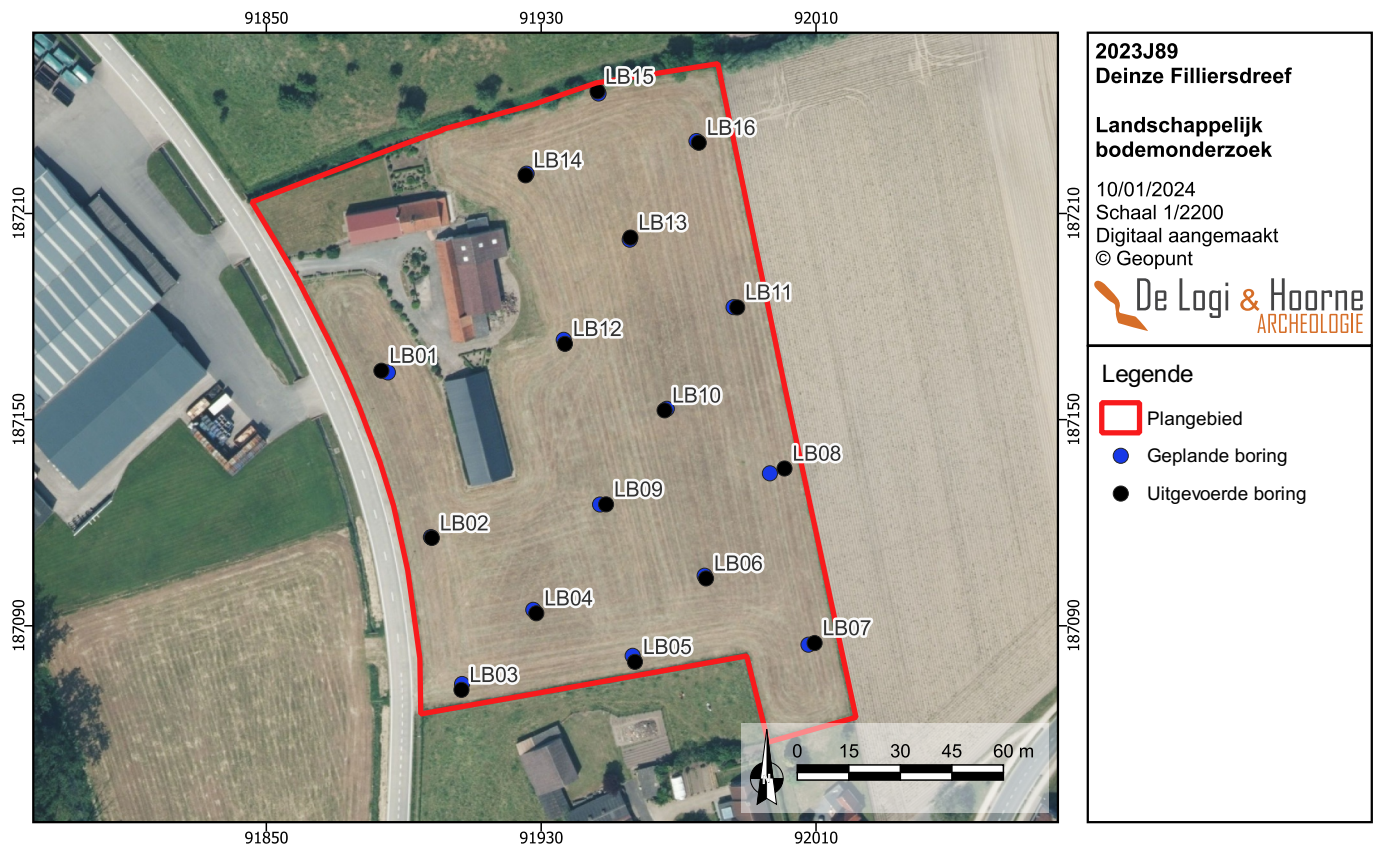
Langs de Bachtekouder, zo'n 1,2km ten noorden van het projectgebied, is een schuttersput uit WOII gekend (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 984675). Tussen de Meirebeekstraat en de Leernsesteenweg werd in 2015 een gebied onderzocht door een vlakdekkende opgraving. Hierbij werden twee waterputten, twee mogelijke hoofdgebouwen, vijf kuilen en bijgebouwtjes uit de metaaltijden aangetroffen. In één waterput die op basis van radiokoolstofdatering ruwweg tussen 800 en 550 v.Chr. geplaatst kan worden werd een vrij goed bewaarde houten schaal gevonden. Een tweede waterput dateert op de overgang van de late ijzertijd naar de vroeg-Romeinse tijd. Er werd ook een klein grafveld, of een deel van een uitgebreid grafveld, aangesneden. Het gaat om vier per twee geclusterde kringgreppels met diameters rond 5m aangesneden. Deze sporen konden niet gedateerd worden, maar twee beenderpakgraven op het terrein dateren op basis ¹⁴C-dateringen in de midden bronstijd A (1800 tot 1500 v. Chr.). Deze graven leverden een grote hoeveelheid goed bewaard menselijk botmateriaal op, dat wijst op de aanwezigheid van meerdere individuen in elk graf. Deze gegevens samen beschouwd is het goed mogelijk dat op dit terrein een grafveld uit de midden bronstijd aanwezig is. De locatie van de beenderpakgraven — tegen de zuidwestelijke grens van het toenmalig opgravingsvlak — suggereert dat een eventueel grafveld verder doorloopt in (zuid)westelijke richting. Verspreid over het terrein werden sporen van een meerasige Romeinse nederzetting aangesneden. Deze bewoning telde minstens twee hoofdgebouwen, verschillende bijgebouwtjes, zes waterputten, twee drenkpoelen, kuilen, greppels en grachten. De bewoning kon op basis van ¹⁴C-dateringen, dendrochronologie en aardewerk gedateerd worden van de vroeg-Romeinse tijd tot de 3de-4de eeuw n. Chr. Opvallend was ook de aanwezigheid van handgevormd aardewerk met Germaanse invloeden. Deze keramiek werd zowel in Romeinse sporen uit de vroegste als de jongere fasen van de nederzetting gevonden. Naast deze oudere sporen kwamen bij het onderzoek ook recente kuilen en greppels aangetroffen, maar ook een ronde kuil en een hoefijzervormig spoor die in de militaire sfeer thuis horen en uit de (vroeg) moderne tijd stammen (eigen ongepubliceerd onderzoek 2015-2016).

1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken

Tijdens het veldwerk in kader van het landschappelijk bodemonderzoek werden in totaal 16 boringen uitgevoerd. Op basis van een pedo-sedimentaire beschrijving van de boorprofielen was het mogelijk om en 2 bodemtypes te identificeren.

Het landschappelijk bodemonderzoek wees op 2 sedimentaire eenheden binnen het plangebied. Het gaat allereerst om een overwegend matig fijn lemig zand met een (grijs)beige tot lichtbruine kleur. In de hogere zones gaat het meer om een zandig sediment, in de lagere om een lemig zand tot (licht) zandleem. Deze eenheid (C1) werd in vrijwel alle boringen aangetroffen op gemiddeld 0,40m diepte, onder de aanwezige Ap-horizont(en). Daaronder werd in de helft van de boringen nog een horizont aangetroffen gekenmerkt door een afwisseling van lemig zandige en kleiige sedimenten (C2). De diepte vanaf waarop deze eenheid zich bevindt, schommelt tussen 0,55-0,85m en deze variatie valt niet eenduidig te linken aan de topografische situering van de boringen. Beide eenheden betreffen fluvioperiglaciale facies gelinkt aan de opvulling van het rivierdal van de Leie in het (Laat-)Weichseliaan of vroeg Holoceen. De meer organische sedimenten verwacht op basis van de bodemkartering in het westen en ligging van het plangebied binnen het alluviale systeem van de Leie en de zijtak Kaandelbeek, werden niet vastgesteld. Mogelijk zijn deze verdwenen bij de aanleg van nutsleidingen

Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek bleek de bodemopbouw over heel het plangebied, ondanks de nog aanwezige microtopografie, sterk gelijkaardig te zijn. Er kan vrijwel overal worden gesproken van een variatie op een Ap-C opbouw. Bovenaan viel in het merendeel van de boringen een dunne Ah-horizont te onderscheiden gelinkt aan de recente grasbegroeiing op het terrein. Daaronder, of in de andere gevallen aan de top, komt een donkergrijze Ap-horizont waaronder in enkele boringen nog een restant van een oudere, iets blekere ploeglaag bewaard

Figuur 21: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek (© Digitaal Vlaanderen)

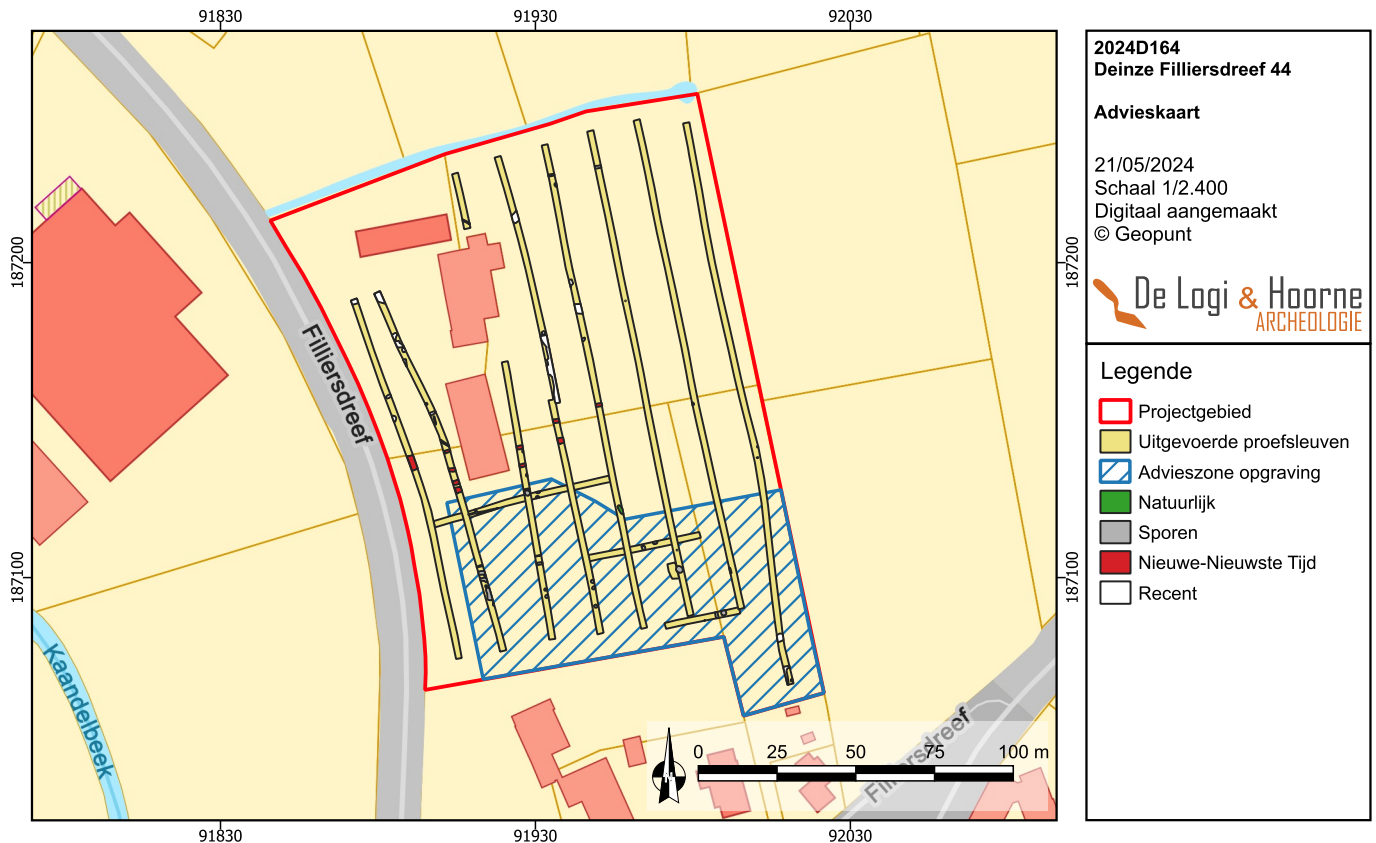
bleef. Binnen deze lagen komen recente antropogene inclusies voor zoals baksteenbrokjes. In totaal varieert het Ap-pakket van zo'n 0,20-0,65m in dikte, maar deze horizont was over het algemeen gelijkaardig in alle topografische zones.

Het moedermateriaal komt meteen onder de Ap-horizont(en) voor. Er werd in geen enkele boorsequentie verdere bodemvorming vastgesteld. De twee aangesneden sedimenten (voor beschrijving zie 2.1.1.1. Lithologie) volgen de topografie die ook aan het oppervlak bewaard is. Oxidatieverschijnselen beperkten zich grotendeels tot de C1-horizont. Enkel boorsequentie LB08 wijkt af van de anderen. In deze boring werd onder de Ap-horizont een ca. 0,50m dikke horizont vastgesteld met een zandlemige textuur en een bruinere kleur. Een gelijkaardige laag werd in geen van de andere boringen bevestigd. Vermoedelijk gaat het om een lokaal gegeven zoals een spoorvulling of een kleine depressie die werd ingevuld met materiaal afgespoeld van de hogere rug.

De onderzochte bodemsequenties sluiten vrij goed aan bij de gekarteerde bodemtypes op het terrein. De aangesneden sedimenten bleken wel lichter te zijn in het westen dan de gekarteerde zandleem- en kleibodems, en het gekarteerde veen werd niet aangetroffen (Lep, vUfp). In de oostelijke helft werd een gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont gekarteerd (Sbc, Scc, Pcc). Deze kon nergens met zekerheid worden aangeduid. Indien deze aanwezig was, is ze vermoedelijk sterk verweerd of volledig vernietigd door het recente menselijke ingrijpen en mogelijk vermengd met de Ap-horizonten.

Het plangebied ligt binnen een industriezone in Deinze en op de noordelijke rand van de alluviale vlakte van de Leie en haar zijtak, de Kaandelbeek. In het zuidoosten van het plangebied is een NO-ZW georiënteerde rug aanwezig en loopt het niveau op. De laagste zones bevinden zich in het noorden en westen. Het terrein bleef tot op heden in gebruik als landbouwgrond (grasland) bij een boerderij.

Het landschappelijk bodemonderzoek wees op een sterk gelijkaardige bodemopbouw in het hele plangebied, ondanks de topografische verschillen. Er komt vrijwel overal een (Ah)-Ap-C1-C2 opbouw voor met antropogene ingrepen (Ap-horizonten) bevestigd tot gemiddeld

Figuur 22: Uitgevoerd proefsleuvenplan met advieszone (© Digitaal Vlaanderen)

zo'n 0,40m onder het maaiveld. De meest beduidende variatie zit in het voorkomen van een mogelijke opvullingshorizont in LB08, waar bijgevolg een opgevulde, kleine depressiezone of een spoor wordt verwacht.

De uitgevoerde boringen wezen er op dat de bodemopbouw over heel het plangebied werd aangetast door antropogeen handelen tot zo'n 0,40m diepte. Hieronder bleef geen verdere bodemvorming zoals een E- of B-horizont meer bewaard. Er werden evenmin oude loopniveaus vastgesteld. De kans op het aantreffen van bewaarde *in situ* vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties wordt voor het projectgebied bijgevolg als eerder laag zijnde ingeschat. De aanwezigheid van jongere (grond)sporen kan echter niet worden uitgesloten in de C-horizonten, meteen onder de Ap-horizont.

De bodemkundige resultaten uit het proefsleuvenonderzoek liggen in lijn met die van het eerder uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek en passen binnen de landschappelijke ligging van het terrein op de rand van een NO-ZW georiënteerde rug op de noordelijke rand van de alluviale vlakte van de Leie. In de hoogste zone komt een droger zand voor en de sedimenten worden zwaarder en natter richting het lager gelegen noorden en westen. Centraal tegen de oostelijke projectgrens werd een voormalige depressiezone opgevuld die langsheen de noordelijke flank van deze zandrug lag. De aangetroffen bodemopbouw komt vrij goed overeen met de gekarteerde bodemtypes, hoewel de gekarteerde verbrokkelde B-horizont (Pcc, Scc, Sbc), nergens nog aanwezig bleek te zijn. Indien deze aanwezig was, gaat het om een sterk verweerde horizont die vrijwel niet meer te onderscheiden valt van het moedermateriaal zelf. Het hogere zuidoosten werd vermoedelijk afgetopt. Er werden evenmin indicaties vastgesteld voor *in situ* steentijdsites. Het relevante archeologische niveau voor (grond)sporen bevindt zich onder de Ap-horizonten, en lokaal onder het opvullingspakket van de depressie, in de C-horizont(en).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden uiteindelijk 9 proefsleuven, één kijkvenster en 3 dwarsseuven aangelegd. In de sleuven en kijkvensters werden in totaal 67 sporen aangesneden. Het onderscheid in datering werd gebaseerd op verschillende gegevens: confrontatie met historische kaarten, de kleur, uitlogings- en bioturbatiegraad van de sporenvulling. Er werden geen complexe sporen of spoorcombinaties aangetroffen. Er werden sporen van één of meerdere

rurale occupatiesites uit de metaaltijden, vermoedelijk de late bronstijd of vroege ijzertijd, aangetroffen. De aangetroffen bewoningssporen omvatten een vermoedelijke perceelsgreppel, kuilen, losse paalsporen, een mogelijke waterkuil of waterput en mogelijke (bij)gebouwen. Het merendeel van de aangetroffen sporen, vertonen een duidelijke aflijning met een heterogeen, bruine tot grijze zandige textuur.

Na projectie van de aangetroffen sporen op enkele historische kaarten viel op dat de verschillende gracht- en greppelsegmenten teruggaan op oude afwateringsgrachten, die ondermeer duidelijk zijn weergegeven op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart. Deze grachten situeren zich bovendien in of in de buurt van de natuurlijke depressie.

In de zuidoostelijke hoek van het projectgebied, en centraal ten oosten van de huidige boerderij werden enkele verstoringen aangetroffen die zeer scherp afgelijnd zijn en bovendien een aanzienlijke hoeveelheid bouwpuin bevatte die eerder als recente verstoring moet gezien worden. Verspreid over het terrein werden eveneens een aantal kleinere kuilen met eenzelfde morfologie waargenomen. Hoewel deze sporen een versturende impact gehad hadden op de ondergrond en de potentieel aanwezige oudere sporen, viel het echter niet uit te sluiten dat tussen deze verstoringen nog oudere sporen konden aangetroffen worden.

De relevante archeologische sporen toonden aan dat op het zuidelijke deel van het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig was waarbij vermoedelijk een deel van één of meerdere erven of nederzettingen uit de metaaltijden aangesneden werd. Op basis van de aangetroffen vondsten werd een nauwere datering gaande van de late bronstijd tot vroege ijzertijd naar voor geschoven. De sporenverspreiding bleek op basis van het proefsleuvenonderzoek van lage densiteit te zijn. Op basis van de sporendensiteit in de proefsleuven, de aangetroffen verstoringen en de bewaringsgraad van de sporen kan een sector met een hoge archeologische verwachting van in totaal 5807m² bepaald worden.

1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Vraagstelling

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek van het terrein langs de Filliersdreef in Bachte-Maria-Leerne (Deinze) hebben aangetoond dat er binnen het plangebied potentieel archeologische sporen voorkwamen waar sprake is van een hoog kennispotentieel dat slechts met een archeologische opgraving geëxploiteerd kon worden. Met de opgraving kon de aard en datering van de aangetroffen archeologische vindplaats(en) onderzocht worden. De resultaten moeten binnen het gekend archeologisch kader van de regio gesitueerd worden. De onderzoeksvragen die na de vorige onderzoeksfases nog afdoende beantwoord moeten worden zijn:

- *Wat is de aard (bewoning, artistanaal, funerair, religieus, ...) van de archeologische vindplaats?*
- *Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?*
- *Wat is de chronologie van het grafveld en zijn er ruimtelijke verschuivingen op te merken?*
- *Hoe verhoudt dit grafveld zich ten opzichte van dit van Oedelem-Wulfsberge?*
- *Wat is de sporendensiteit in de vindplaats en staat deze eventueel in verband met de aard, datering of landschappelijke inplanting?*
- *Welke betekenisvolle archeologische structuren, gehelen of vondstconcentraties zijn aanwezig?*
- *Is er een verband tussen de aangetroffen sporen/structuren/sites enerzijds en het vroegere microreliëf en/of de bodemopbouw van het plangebied anderzijds?*
- *Is er sprake van een functionele en/of chronologische ruimtelijke ordening binnen de vindplaats? En is hier een verklaring voor?*
- *Zijn de grenzen van de aangesneden vindplaatsen door middel van de opgraving duidelijk bereikt? Zo neen, in welke richting zetten de site(s) zich verder?*
- *Kunnen op basis van de aangetroffen materiële cultuur uitspraken gedaan worden over de vroegere gebruikers van de site?*
- *Welke bijkomende informatie geven de natuurwetenschappelijke onderzoeken over het vroegere landschap en de invloed van de mens daarop, de economie ten tijde van de occupatie, en eventuele evoluties hierin?*
- *Hoe verhoudt de vindplaats en de bij het onderzoek ervan gewonnen kennis zich tot de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied, en indien van toepassing de ruimere omgeving?*

- Welke onderzoeken die tot belangrijke resultaten kunnen leiden, zijn nog op het opgravingsarchief mogelijk?

1.4.2. Randvoorwaarden

Aangezien op het terrein voorafgaand aan de opgraving geen bebouwing of begroeiing meer aanwezig was, waren voor aanvang van het onderzoek geen randvoorwaarden van toepassing.

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode

De opgraving liep van 5 augustus tot 9 augustus 2025 en werd uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog en veldwerkleider Jana Van Nuffel bijgestaan door archeologen Marie Pype en Tatiana Crombeen, jobstudent Brent De Wilde en studente Tamara De Wolf. Assistent-aardkundige Lisa Malfliet analyseerde de bodemprofielen. De advieszone werd voorafgaand aan de opgraving met behulp van een GPS-toestel en jalons uitgezet. Hierna werd het terrein met een graafkraan voorzien van rupsbanden en een 2m brede tandeloze bak tot op het archeologisch relevant niveau afgegraven. Dit gebeurde steeds onder toezicht van de veldwerkleider, meestal bijgestaan door een assistent-archeoloog.

Er zijn bij het landschappelijk bodem- en het proefsleuvenonderzoek geen indicaties aangesneden voor de aanwezigheid van meerdere archeologisch relevante niveaus. Dit werd bevestigd tijdens de opgraving en werd door middel van enkele wandprofielen geverifieerd. De vooronderzoeken wezen evenmin op steentijd artefactensites of -concentraties binnen de advieszone. Tijdens de opgraving werden geen stenen artefacten gevonden, noch zones met een hiervoor veelbelovende bewaring van de bodem. Bijgevolg werden geen technieken specifiek voor de opgraving van steentijd artefactensites aangewend.

Tijdens de aanleg van het opgravingsvlak werd de bodem opgeschaafd, zodat de aangetroffen archeologische sporen en structuren onmiddellijk geregistreerd konden worden. Ze werden gefotografeerd in het vlak, beschreven in een database en opgemeten met een GPS-toestel. Ook de herkende structuren en het aangelegde vlak in het algemeen werden gefotografeerd, opgemeten en beschreven. Daarna werden de sporen en het vlak gescreend op metalen vondsten met behulp van een metaaldetector. Van alle archeologisch relevante sporen werden manuele doorsnedes gemaakt, van enkele jongere sporen, vooral grachten, gebeurde dit met behulp van de kraan. Ook de doorsnedes werden geregistreerd door middel van foto's, beschrijvingen en opmetingen. De resterende sporenvulling werd vervolgens gecontroleerd op vondsten of bijkomende informatie. Alle aangetroffen vondsten zijn in gripzakjes voorzien van alle identificerende codes en nummers verpakt. Van verschillende sporen werden bulkstalen genomen, om dateringstechnieken of macrobotanisch onderzoek toe te laten. Deze werden bewaard in emmers van 10l voorzien van de nodige codes. Aangezien geen diepgaande sporen met een goede bewaringskans voor pollen zijn aangetroffen, werden geen pollenstalen genomen. Na afloop werd het vlak op vraag van de opdrachtgever niet gedicht.

Bij het onderzoek zijn geen waterputten aangetroffen. Er zijn wel andere sporen aangetroffen waar een staalname van (een deel van) de vulling nuttig was, met het oog op verder natuurwetenschappelijk onderzoek zoals aan macrorestenwaardering of – analyse en een datering. Het gaat steeds om paalsporen of kuilen, waarbij de vulling niet onder de permanente grondwatertafel zat. Er waren geen contexten die in aanmerking kwamen voor het nemen van pollenstalen. Bij de staalname zijn de voorschriften van de Code van Goede Praktijk “Hoofdstuk 20: natuurwetenschappelijk onderzoek bij opgravingen” gevolgd. Wat betreft de strategie voor conservatie worden de voorschriften van de Code van Goede Praktijk (“20.4 Conservatie” en “Deel 4: Conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles”) in acht genomen.

De sporen zijn genummerd van 0001 tot en met 0114. Op de gripzakjes is naast het spoornummer ook telkens de projectcode van de opgraving, 2024F341, en de sitenaam DEI-FIL-24 weergegeven. Wanneer van toepassing werden bij vondsten en stalen ook de laagnummers vermeld.

Na het terreinwerk werden alle ingezamelde vondsten gereinigd, waarna ze gedetermineerd, gefotografeerd en geïnventariseerd werden. Van de relevante vondsten werden met behulp van een 3D-scanner technische tekeningen gemaakt. De database van sporen en vondsten werd

vervolledigd. De terreinmetingen werden verwerkt tot een grondplan van de opgraving, waarin structuren en grotere gehelen werden geïdentificeerd. De bulkstalen werden uitgezeefd op maaswijdtes 0,5mm en 2mm en er is voor bijna alle stalen 1l reststaal bewaard. Alle verzamelde gegevens werden samen gebracht in het archeologierapport waarin een eerste interpretatie van de aangetroffen sites werd aangereikt. Op basis hiervan werd een strategie voor verder onderzoek geformuleerd, dat naast de verdere verwerking van de op het terrein ingezamelde gegevens ook een strategie voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek omvatte. Het doel hiervan was een verduidelijking van de functie en datering van de aanwezige structuren. Alle vondsten en stalen werden verpakt volgens de regels van de kunst. Wat betreft de strategie voor conservatie werden de voorschriften van de Code van Goede Praktijk (“20.4 Conservatie” en “Deel 4: Conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles”) in acht genomen. Het archief van dit onderzoek wordt overgedragen aan het erfgoeddepot van Ename.

1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie

Na het proefsleuvenonderzoek werd een zone van 5807m² afgebakend waarop een vlakdekkende opgraving werd geadviseerd. Voor de aanleg van het vlak had de aannemer in samenspraak met de archeologen reeds 0,3m van de teelaarde verwijderd en gestockeerd langs de oostelijke en westelijke zijde van het projectgebied in het kader van de verkoop van vruchtbare grond. In totaal werd tijdens het onderzoek 5079m² onderzocht.

1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten gerecupereerd. Het bleek niet opportuun om op het terrein een selectie te maken. De vondsten zijn allemaal manueel ingezameld of uit bulkstalen gerecupereerd.

1.5.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname

Tijdens de opgraving werd ervoor gekozen om bulkstalen te nemen van alle sporen waarvan verder natuurwetenschappelijk onderzoek enigszins nuttig of mogelijk was. De afwezigheid van sporen die tot in de grondwatertafel reikten of sporen waarvan pollenanalyse mogelijk was, maakte dat er geen bemonstering voor dit type onderzoek gebeurde. Bulkstalen werden genomen van sporen en kuilen waarbij getracht is om de lagen met het meeste organisch materiaal of houtskool te bemonsteren.

1.5.6. Betrokken specialisten

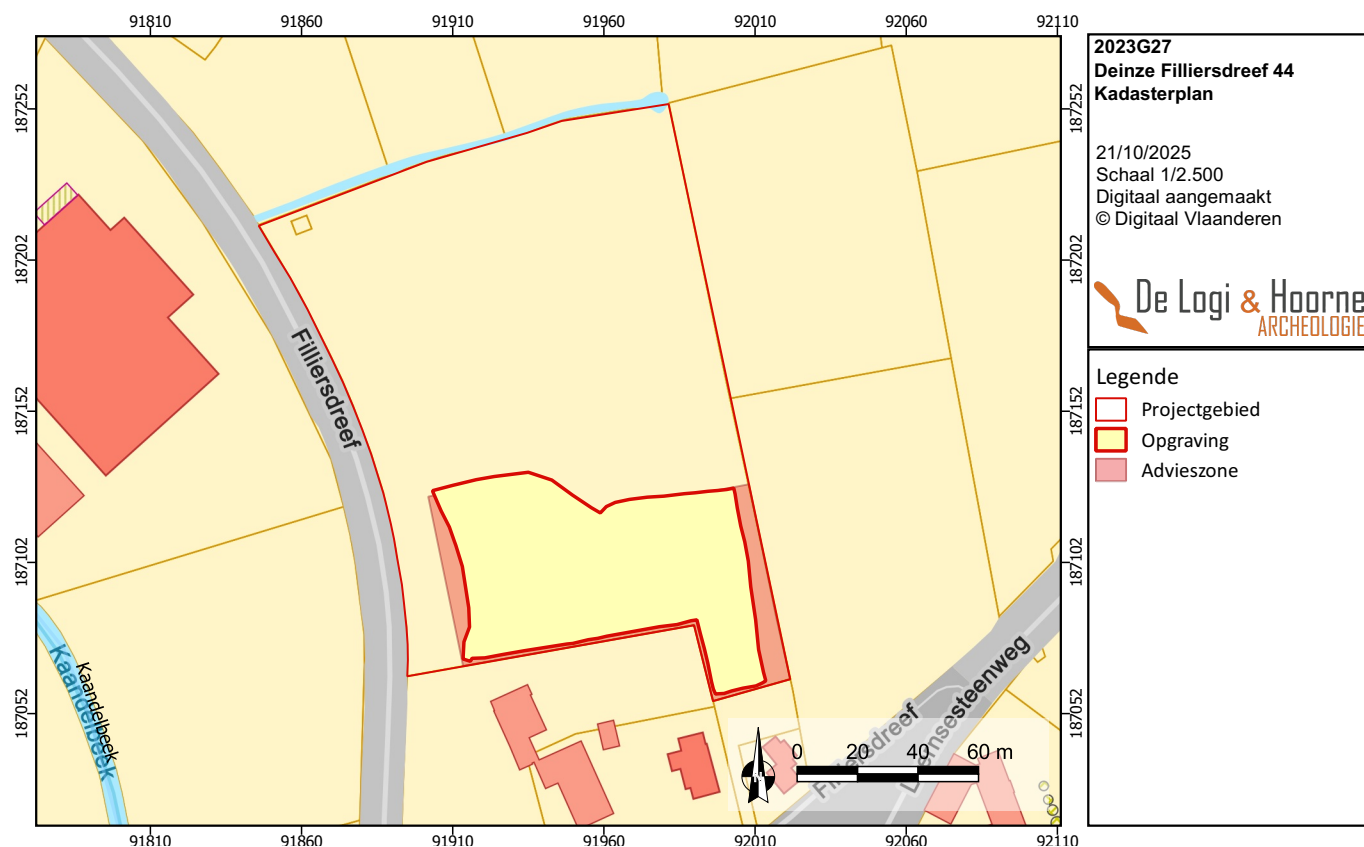
Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek en de datering werd een beroep gedaan op externe partners. Henk Van Haaster voorde voor BIAx de waardering van de macroresten uit. De 14C-dateringen werden uitgevoerd door Mathieu Boudin (KIK). Het aardewerk werd bestudeerd door specialisten Jana Van Nuffel en Johan Hoorne. Het lithisch materiaal werd bekeken door Liesbeth Messiaen.

2. Assessmentsrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentsrapport omvat informatie afkomstig uit de opgraving, met name al de relevante gegevens die met de onderzoeksmethode over het adviesgebied verzameld werden en hun betekenis in een ruimer kader. Alle verzamelde gegevens en uitgevoerde onderzoeken worden met elkaar samengelegd, vergeleken en geconfronteerd. Deze rapportage moet duidelijk maken dat het kennispotentieel binnen het adviesgebied voldoende geëxploiteerd is en dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Wanneer verdere relevante onderzoeken mogelijk zijn, buiten het kader van deze verwerking, dan wordt dit beschreven.

Voor het assessment van de vondsten wordt elke aangetroffen materiaalcategorie per spoor apart bekeken. Daarbij wordt een kwantificatie uitgevoerd en indien mogelijk een datering naar voor geschoven. Bij het bekijken van het materiaal wordt een onderscheid gemaakt tussen wat als vondstensemble of als uitzonderlijke vondsten moet worden beschreven. De beschrijving van de vondstensembles en de uitzonderlijke vondsten gebeurt conform aan de richtlijnen volgens de Code Van Goede Praktijk (22.3.2.2 Assessment van vondsten: vondstensembles en 22.3.2.3 Assessment van vondsten: uitzonderlijke vondsten). Tijdens de assessment van de vondsten wordt bepaald welke scherven of vondsten relevant zijn om te tekenen.

Figuur 23: Vergelijking geadviseerde zone voor opgraving met effectief opgegraven areaal (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 24: Zicht op de toegepaste strategie voor het openleggen van het terrein

Alle stalen die tijdens het terreinonderzoek zijn verzameld, zijn uitgezeefd. Het residu van deze stalen is per context en maaswijdte kort bekeken tijdens een assessment, met het oog op de onderzoeksdoelen en de vraagstelling, om te bepalen welke contexten in aanmerking komen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Voor het assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren worden de aanwijzingen van de Code Van Goede Praktijk gevolgd (22.3.4. Assessment van sporen, sporencombinaties en archeologische structuren). Het assessment van de sporen houdt in dat op basis van alle verzamelde gegevens over de sporen, in combinatie met de assessmentrapporten van de vondsten en stalen, een inschatting wordt gemaakt over de tafonomie en de mogelijke functie van de sporen. De sporen, spoorcombinaties en structuren worden beschreven, hun bewaringstoestand, en typologische, chronologische en ruimtelijke indeling worden onderzocht en behandeld. Aan de hand van deze gegevens wordt per dateringsfase het potentieel aan kennisvermeerdering ingeschat en meegedeeld.

Alle aangemaakte gegevens—dit omvat het verslag van resultaten van de opgraving, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS—worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn. De vondsten worden in zo goed mogelijke staat bewaard in het archief van De Logi & Hoorne, tot ze worden overgedragen aan het erfgoeddepot van Ename.

2.1.1. Assesment van de vondsten

In de vullingen van de sporen is voornamelijk aardewerk gevonden. Daarnaast werden in beperkte mate ook, bouwkeramiek, natuursteen en metaal aangetroffen. Aangezien de hoeveelheid vondsten behapbaar was, werd besloten om geen selecties te maken en alle aangetroffen vondsten te wassen, bestuderen, determineren en registreren in een database. Er kon een onderscheid gemaakt worden tussen de relevante vondsten — op basis waarvan meer inzichten naar datering of functie van een spoor of structuur mogelijk was — en de bulk van de vondsten. De relevante vondsten zijn gefotografeerd, van het relevant aardewerk werden technische tekeningen gemaakt. Voor uitgebreide informatie over de vondsten wordt doorverwezen naar de vondstenlijsten. De relevante vondsten worden besproken bij de sporen waartoe ze behoren.

Figuur 25: Zicht op het oostelijke deel van projectgebied

vindplaats	vondstnummer	context	selectieadvies
DEI-FIL-24	0062.ZS.0002	kuil	nee
DEI-FIL-24	0026.ZS.0001	kuil	nee

Figuur 26: Samenvatting van de waarderingsresultaten (© BIAx)

vindplaats	vondstnummer	context	geselecteerde plantenresten
DEI-FIL-24	0062.ZS.0002-1	kuil	Corylus houtskool
DEI-FIL-24	0062.ZS.0002-2	kuil	Corylus houtskool
DEI-FIL-24	0062.ZS.0002-3	kuil	Corylus/Alnus houtskool
DEI-FIL-24	0026.ZS.0001	kuil	Triticum 3x

Figuur 27: Overzicht van voor ¹⁴C-datering geselecteerde plantenresten (© BIAx)

2.1.2. Assesment van de stalen

Bij verschillende sporen is (een deel van) de vulling in bulk bemonsterd. De stalen zijn nat uitgezeefd op maaswijdtes van 2 en 0,5mm. Van stalen die groter waren dan 10l, werd telkens 1l ongezeefd reservestaal behouden. Nadat de bulkstalen uitgezeefd en gecontroleerd gedroogd waren, zijn deze kort geëvalueerd en is er bepaald of en welke stalen in aanmerking kwamen voor verder onderzoek. De focus lag hierbij op de vraagstelling die in het archeologierapport naar voren kwam. De meest veelbelovende stalen werden naar een macrobotanisch specialist gestuurd die er de meest geschikte ¹⁴C-stalen uit selecteerde. De bemonsterde kuilen bevatten de rijkste zeefresidu's. Omdat de functie van deze contexten het minst duidelijk was, bleek het logisch deze residu's verder te laten waarderen en analyseren op macro- en houtskoolresten.

Concreet werden er van deze vindplaats twee bulkstalen uit de sporen 0026 en 0062 gewaardeerd. In het staal uit spoor 0026 zijn geen onverkoolde plantenresten gevonden. Wel bevatte het staal enkele waardevolle verkoolde plantenresten, waaronder enkele korrels van tarwe. Eén daarvan kon worden gedetermineerd als afkomstig van emmer. In het staal werden ook enkele houtskoolfragmenten gevonden. Uit spoor 0026 zijn enkele graankorrels van tarwe geselecteerd voor ¹⁴C-datering. Een verdere analyse van het staal zou niet meer informatie opleveren dan al tijdens de waardering is gevonden, waardoor het staal niet voor analyse werd weerhouden. In het staal van kuil 0062 werden geen onverkoolde plantenresten noch verkoolde plantenresten gevonden. Er werd echter wel veel houtskool aangetroffen, alsook enkele fragmenten gecalcineerd bot. Uit het spoor werden drie substalen genomen voor ¹⁴C-datering. In alle gevallen op houtskoolfragmenten van hazelaar en/of els (VAN HAASTER & VAN WAIJEN 2025: 5- 6).

2.1.3. Conservatie assesment

Na de afloop van het veldwerk werden alle aangetroffen archeologische artefacten aan een eerste visuele inspectie onderworpen. De vondsten werden gewassen en onder de juiste omstandigheden gedroogd waarna deze in een stabiele situatie werden verpakt. Gezien de stabiele staat van de vondsten, bleek verdere conservatie niet aan de orde.

2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

Bij de assessment van de sporen en structuren is een opdeling gemaakt van de sporen op basis van hun datering en onderlinge relatie. Deze datering gebeurde op basis van vondstmateriaal, morfologie en aflijning van de sporen. Bij het verdere onderzoek is minder aandacht besteed aan de meer recente sporen (*zie infra*). De archeologisch relevante sporen op de site gaan terug tot de Late Bronstijd. Het gaat in hoofdzaak om verschillende kuilen van verschillende formaten. De sporen kennen over het algemeen een matig tot slechte bewaring, in die zin dat er vooral ondiep bewaarde sporen werden aangetroffen. Vooral de kleine ondiepe paalsporen bleken kwetsbaar. Dit is wellicht toe te schrijven aan de verstorende activiteiten die eertijds op het terrein plaats hadden, waardoor het archeologisch niveau enigszins afgetopt was en de sporen in een erg kwetsbare positie meteen onder het huidige maaiveld zaten. Tijdens de opgraving zijn in totaal 114 sporen aangetroffen. Door de soms moeilijke leesbaarheid van de bodem werd elke mogelijke verkleuring in de bodem aangeduid en onderzocht, waarvan uiteindelijk 25 sporen natuurlijk zijn (met een aantal windvallen). Hoewel sommige van de sporen geen vondsten opleverden werden

deze sporen voornamelijk op basis van hun vulling en aflijning gedateerd.

Alle sporen die bij het assessment als relevant zijn beschouwd — dit zijn in se de herkende structuren en spoorcombinaties — worden verder in detail besproken (zie 3.3. Beschrijving archeologische site).

3. Interpretatie van de archeologische site

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het kader waarin de archeologische site zich bevindt, de aardkundige vaststellingen op het terrein en een interpretatie van de aangetroffen archeologische sporen op het terrein.

3.1. Algemeen kader van de archeologische site

Uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein een hoog tot zeer hoog archeologisch potentieel had. Het plangebied situeert zich op de noordelijke rand van de alluviale vlakte van de Leie en haar zijtak, de Kaandelbeek. In het zuidoosten van het plangebied is een NO-ZW georiënteerde rug aanwezig en loopt het niveau op. De laagste zones bevinden zich in het noorden en westen van het projectgebied. De gronden op deze rug hebben wellicht door hun hogere ligging een aantrekkingsgehad op de mens in het verleden. Dit wordt door de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving bevestigd. Het is duidelijk dat in het verleden de omgeving reeds vroeg geëxploiteerd werd gaande van het mesolithicum, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Ook in de late middeleeuwen werd de regio met hoeves bewoond. In de vrij directe omgeving werden ook brandrestengraven uit de Romeinse tijd aangesneden. Door de dorpskern van Bachte-Maria-Leerne liepen enkel wegen die tot de middeleeuwen teruggaan, zoals de voorloper van de Leernsesteenweg, maar ook een oudere oorsprong kunnen hebben. De aanwezigheid van deze lokale verbindingssassen zal zeker ook een bijkomende factor geweest zijn voor de aantrekkingskracht van de terreinen.

Figuur 28: Referentieprofiel BP04

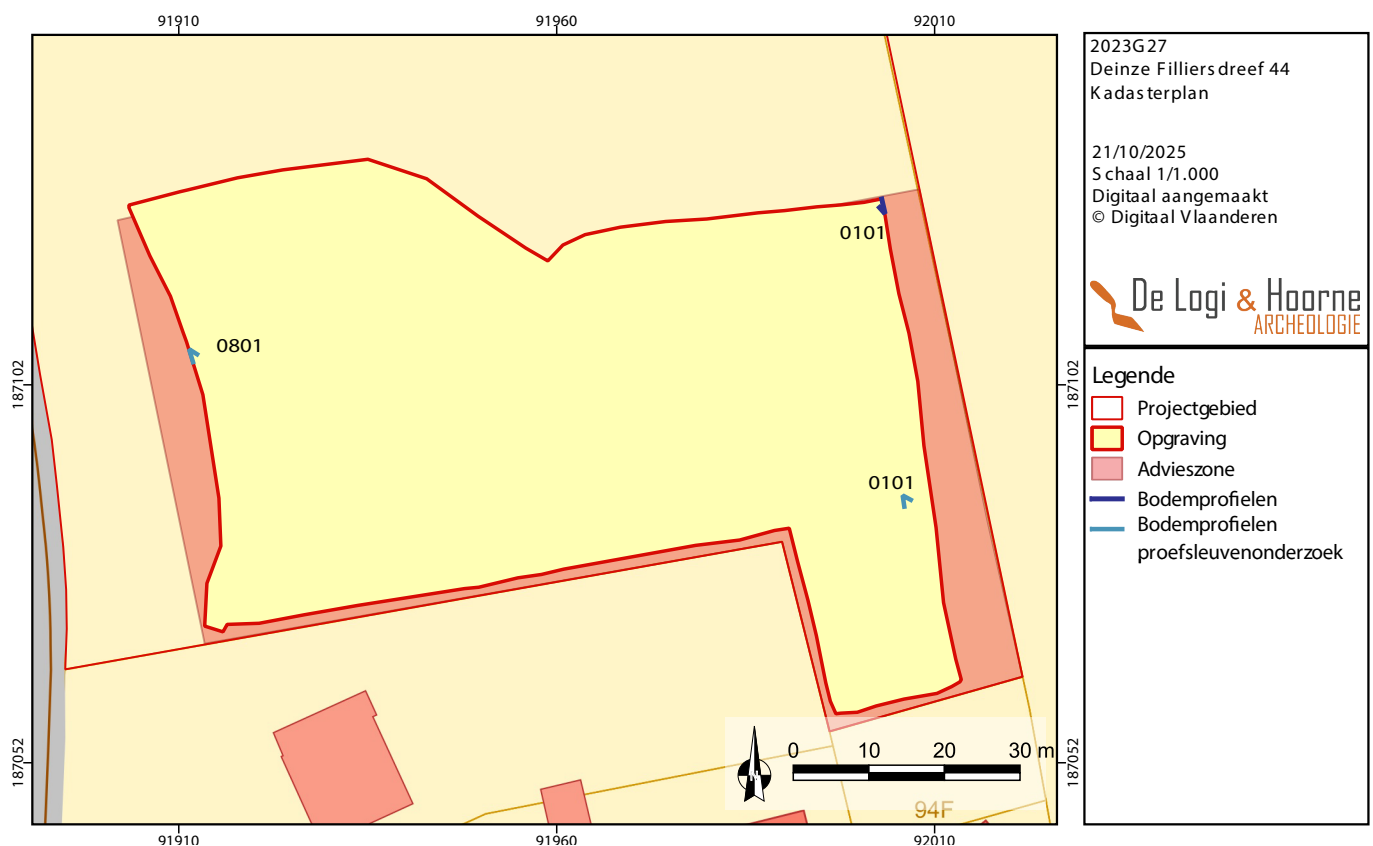
3.2. Beschrijving aardkundige opbouw

3.2.1. Aardkundige eenheden

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 7 bodemprofielen aangelegd die de verschillende landschappelijke zones binnen het plangebied in kaart brachten. Het terrein bevindt zich op de een hogere rug binnen de Leievallei. Er werd aangetoond dat de hoogste zone zich bevindt in het zuidoosten van het plangebied en dat net ten noorden ervan, een op heden opgevolde depressie aanwezig was. De vlakdekkende opgraving vond plaats op de hoogste zone in het zuidoosten. Tijdens het proefsleuvenonderzoek was duidelijk dat de vulling van deze depressie een meer zandlemige textuur kende en wellicht werd gevormd uit verweerd en afgespoeld sediment van de hogere zone ten zuiden. In de hoogste zone is het archeologisch relevante niveau, de top van de B-horizont, bijgevolg gedeeltelijk verweerd en afgespoeld.

Tijdens de vlakdekkende opgraving werd een bodemprofiel aangelegd in het noordoosten van het opgravingsvlak, op de overgang van de hogere zone en de voormalige depressiezone. Het pakket bovenaan dit profiel weerspiegelt de aanleg en het dichten van de proefsleuf en bestaat uit een scherp afgelijnd bruin pakket met een lemig zandige tot licht zandlemige textuur. Het omvat de voormalige Ap-horizont en colluviumsediment dat de depressie vulde. Vanaf zo'n 0,90m diepte komt de ongeroerde bodem voor. Tussen zo'n 0,90-1,15m diepte bestond deze uit een verweringshorizont met een overwegend lichtbeige kleur en waarin relatief bioturbatie voorkomt in de vorm van planten- en dierengangen. Eronder komt een bleke Bt/E-horizont voor waarin klei wordt aangerijkt en uitgeloozd in de bleke tongen die aanwezig zijn. Vanaf 1,30m komt een tweede, bruine Bt-horizont voor waarin meer klei werd aangerijkt. De bodemkundige resultaten liggen in lijn met de vaststellingen tijdens het vooronderzoek en met de landschappelijke ligging van het terrein en gekarteerde bodemtypes (Pcc, Scc, Sbc). De grondwatertafel werd nergens aangesneden en bevond zich op het moment van de opgraving alvast dieper dan 1,60m wat overeenstemt met de hogere landschappelijke ligging en de relatief droge gekarteerde bodemtypes.

Figuur 29: Aangelegde bodemprofielen tijdens het archeologisch onderzoek (© Digitaal Vlaanderen)

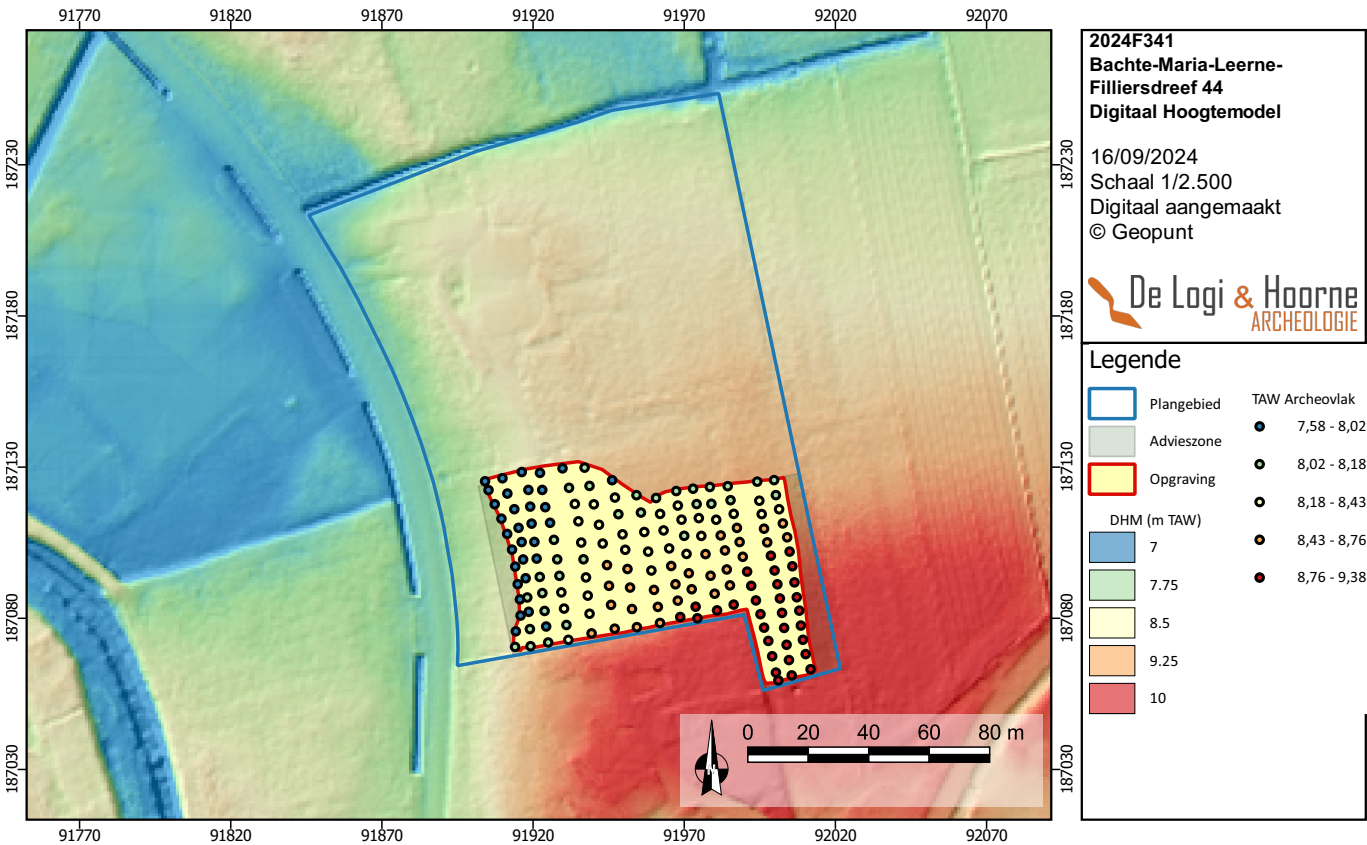

Figuur 30: Referentieprofiel BP0101, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek

Figuur 31: Referentieprofiel BP0801, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek

Figuur 32: Projectgebied op het digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

3.3. Beschrijving van de archeologische site

Op basis van de archeologische vooronderzoeken op het terrein, bleek dat binnen een advieszone van zo'n 5807m² groot een relevante archeologische site aanwezig te zijn. Het kennispotentieel van deze vindplaats kon geëxploiteerd worden door middel van een vlakdekkende opgraving waarbij alle archeologische sporen binnen zo'n 5079m² effectief onderzocht werd.

Op basis van het voorafgaandelijke bureauonderzoek en het proefsleuvenonderzoek bleek dat de advieszone zich situeerde op de hoogste opduiking binnen het volledige projectgebied en dit op de noordwestelijke flank van een NO-ZW georiënteerde rug op de noordelijke rand van de alluviale vlakte van de Leie. De opgraving bevestigt deze vaststelling met hoogtes van het opgravingsvlak tussen 7,59m en 9,37m TAW.

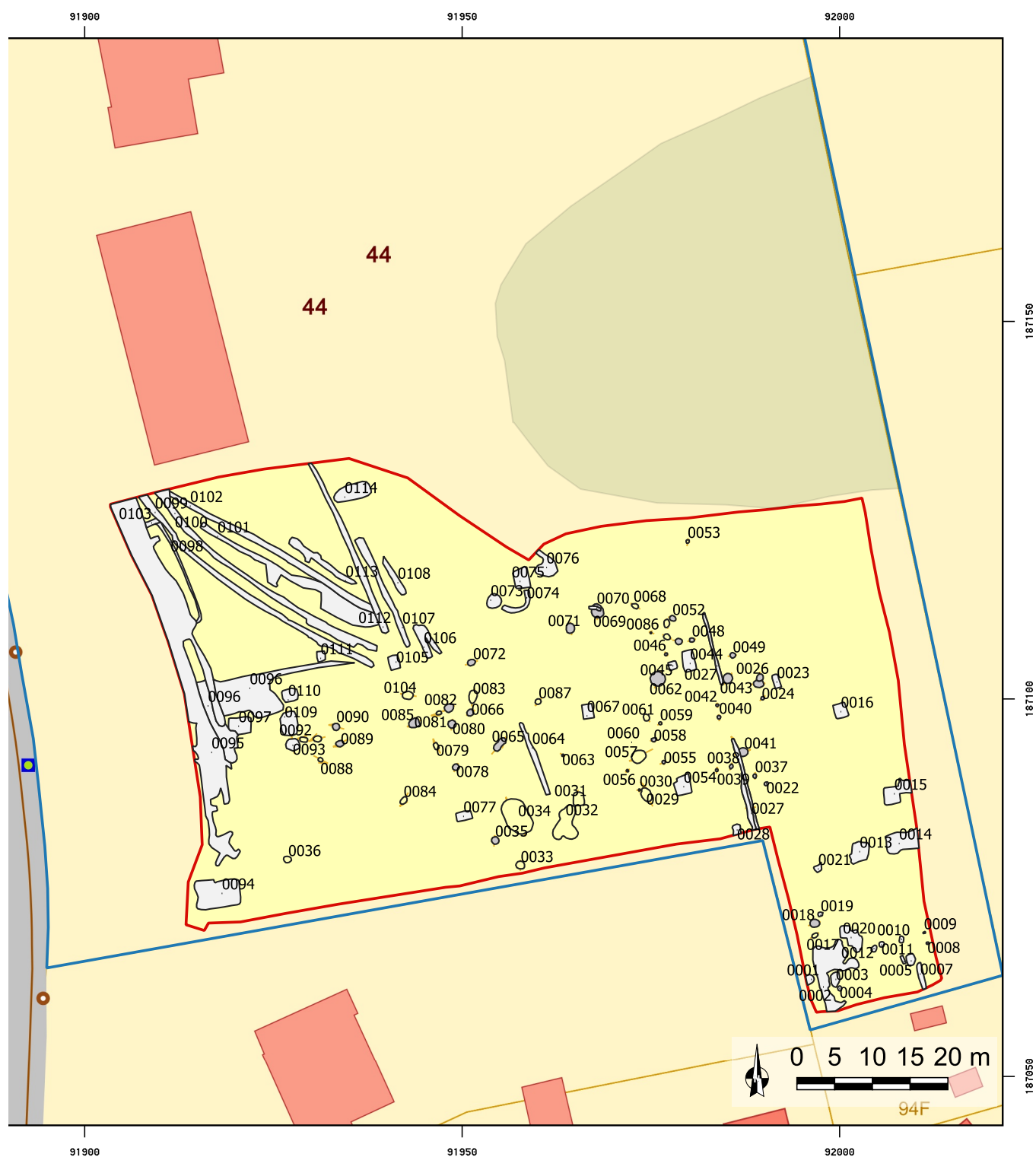
Binnen het onderzoeksgebied van de vlakdekkende opgraving helt het reliëf van het archeologisch vlak af richting het noordwesten. De hoogste zone bevindt zich in de zuidwestelijke hoek met 9,38m TAW. Het laagste punt situeert zich langs de noordoostelijke hoek van de advieszone, met een van 7,59m TAW. De bodemkundige resultaten liggen in lijn met die van het eerder uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek en passen binnen de landschappelijke ligging van het terrein op de rand van een NO-ZW georiënteerde rug op de noordelijke rand van de alluviale vlakte van de Leie. In de hoogste zone komt een droger zand voor en de sedimenten worden zwaarder en natter richting het lager gelegen noorden en westen. Centraal tegen de oostelijke projectgrens werd een voormalige depressiezone opgevuld die langsheen de noordelijke flank van deze zandrug lag. De aangetroffen bodemopbouw komt vrij goed overeen met de gekarteerde bodemtypes, hoewel de gekarteerde verbrokkelde B-horizont (Pcc, Scc, Sbc), nergens nog aanwezig bleek te zijn. Indien deze aanwezig was, gaat het om een sterk verweerde horizont die vrijwel niet meer te onderscheiden valt van het moedermateriaal zelf. Het hogere zuidoosten werd vermoedelijk afgetopt. Er werden evenmin indicaties vastgesteld voor *in situ* steentijdsites. Het relevante archeologische niveau voor (grond)sporen bevindt zich onder de Ap-horizonten, en lokaal onder het opvullingspakket van de depressie, in de C-horizont(en).

Tijdens de opgraving zijn in totaal 114 sporen aangetroffen. Door de soms moeilijke leesbaarheid van de bodem werd elke mogelijke verkleuring in de bodem aangeduid en onderzocht, waarvan uiteindelijk 25 sporen natuurlijk zijn (met een aantal windvallen). Hoewel sommige van de sporen geen vondsten opleverden werden deze sporen voornamelijk op basis van hun vulling en aflijning gedateerd. In totaal werden uiteindelijk slechts 34 relevante archeologische sporen weerhouden. Daarnaast werden ook verschillende (jongere) landindelingssporen en sporen van subrecente aard aangetroffen. De sporen, structuren en bijhorende relevante vondsten worden hierna chronologisch besproken.

3.1. Late bronstijd

Tijdens de opgraving werd een concentratie van voornamelijk kuilen en enkele paalsporen aangespooren. In essentie gaat het over een sporencluster centraal binnen de opgravingszone. Het bleek op het terrein niet evident om hierin bepaalde constructies te herkennen. In totaal kunnen 34 kuilen of paalsporen weerhouden worden. Er komen binnen de kuilenzone minstens 21 vrij uniforme ronde kuilen voor, die variëren van ongeveer 0,6m tot bijna 1,9m in diameter. De vullingen kenmerken zich door een lichtbruine tot bruine kleur die telkens erg uitgeloozd en gebioturbeerd zijn. Hun diepte varieert tussen de 0,18 en uitzonderlijk 0,54m diepte. In doorsnede zijn alle sporen komvormig tot U-vormig, zonder enige gelaagdheid of restanten van palen of paalschaduw. In enkele sporen werd aardewerk in prehistorische techniek aangetroffen. Het gaat voornamelijk om geëffend aardewerk, enkele fragmenten zijn geglad en verschaald met fijn organisch materiaal en/of schervengruis. Enkele sporen leverden enkele diagnostisch interessante stukken op. Het aardewerk uit de sporen 0018 (Figuur 37-1) en 0062 (Figuur 37-2) vertonen een lichte knik als aanwijzing voor een twee- tot driedig profiel. Spoor 0025 (Figuur 37-3) is versierd met een V-vormige groefversiering.

Uit spoor 0071 werd de rand van een wellicht oorspronkelijk geoord tasje (Figuur 37-4) en de aanzet van een ruwere bodem (Figuur 37-5) gerecupereerd. In enkele sporen werd er ook lithisch materiaal aangetroffen. Enkele opvallende stukken zijn een schrabber met distale retouches en retouches op de rechterboord uit spoor 0082 (figuur 38), een ventraal geretoucheerde kling uit spoor 0032 (figuur 39) en in spoor 0053 ondermeer een uitgeputte kern voor microklingen,

3achte-Maria-Leerne
illiersdreef
024F341

Interpretatieplan

16/09/2024
Schaal 1/800
Digitaal aangemaakt
© Geopunt

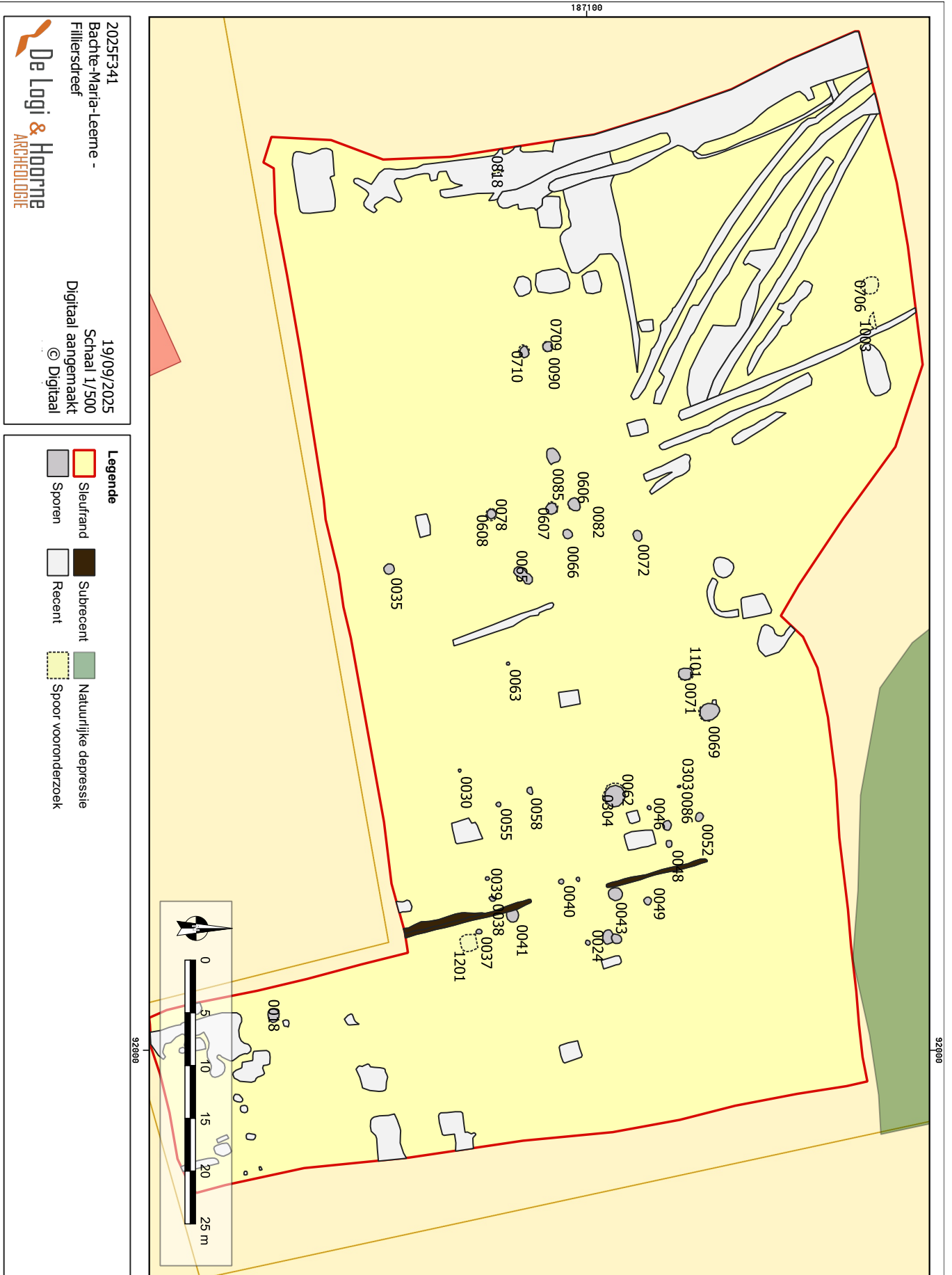
Legende

- Plangebied
- Opgraving
- Sporen

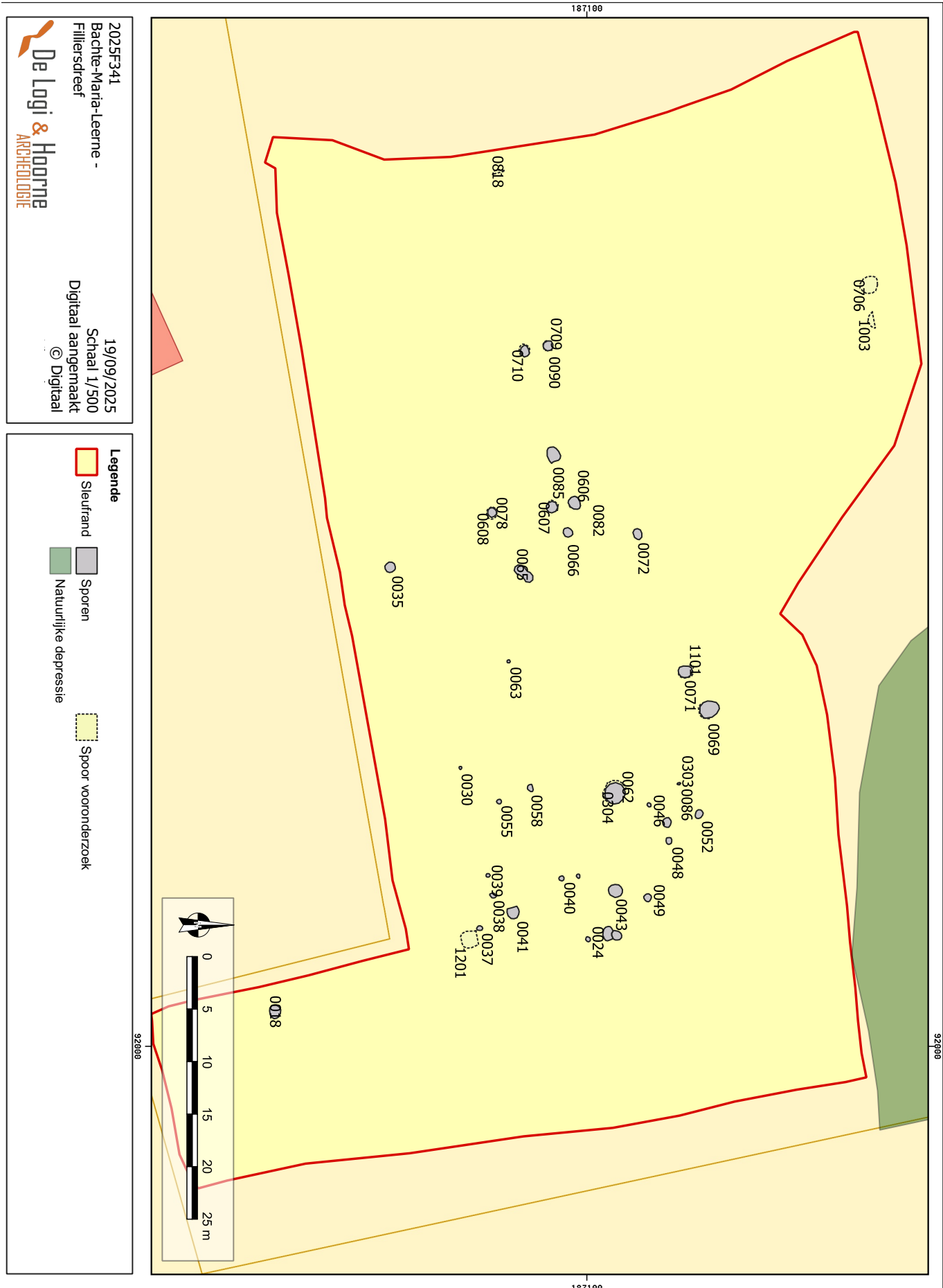
- Natuurlijk
- Recent
- Natuurlijke depressie

De Logi & Hoorne
ARCHEOLOGIE

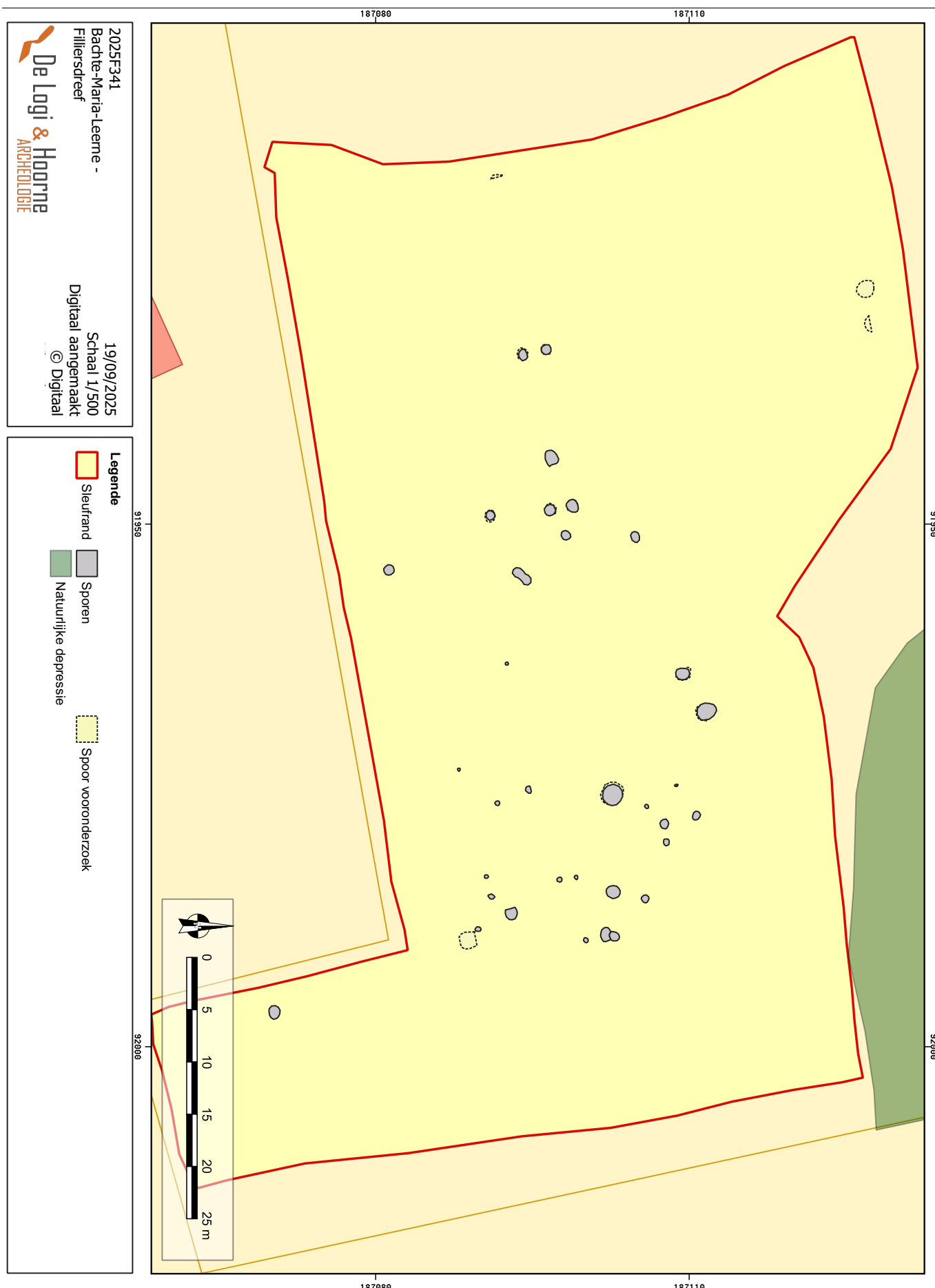
Figuur 33: Allesporenplan (© Digitaal Vlaanderen)

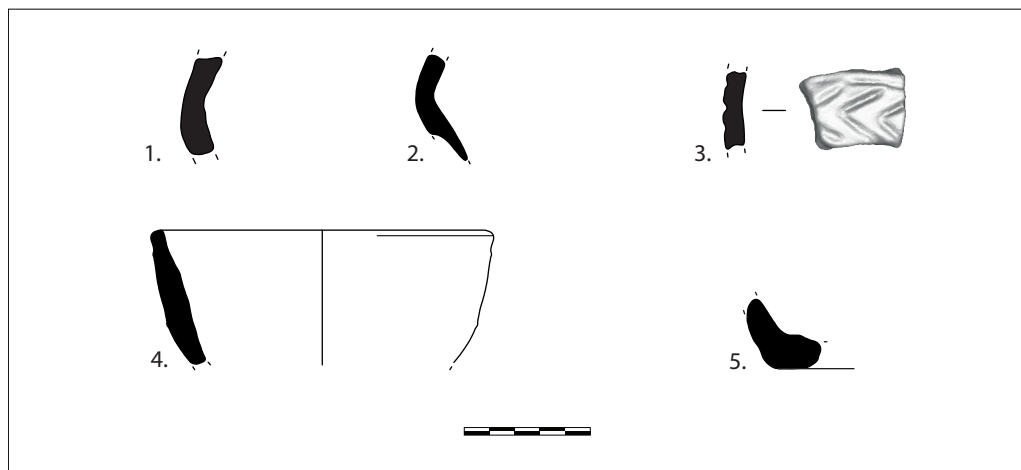
Figuur 34: Allesporenplan (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 35: Allesporenplan (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 36: Allesporenplan (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 37: Diagnostisch aardewerk uit de late bronstijdkuilen

Figuur 38: Schrabber met distale retouches en retouches op rechterboord

Figuur 39: Doorsnede op kuil 0018

Figuur 40: Lithisch materiaal uit spoor 0053

Figuur 44: Late bronstijd kuil 0062

Figuur 41: Coupe op spoor 0062

Figuur 45: Kuil 0026

Figuur 42: Doorsnede op spoor 0026

Figuur 46: Doorsnede op kuil 0049

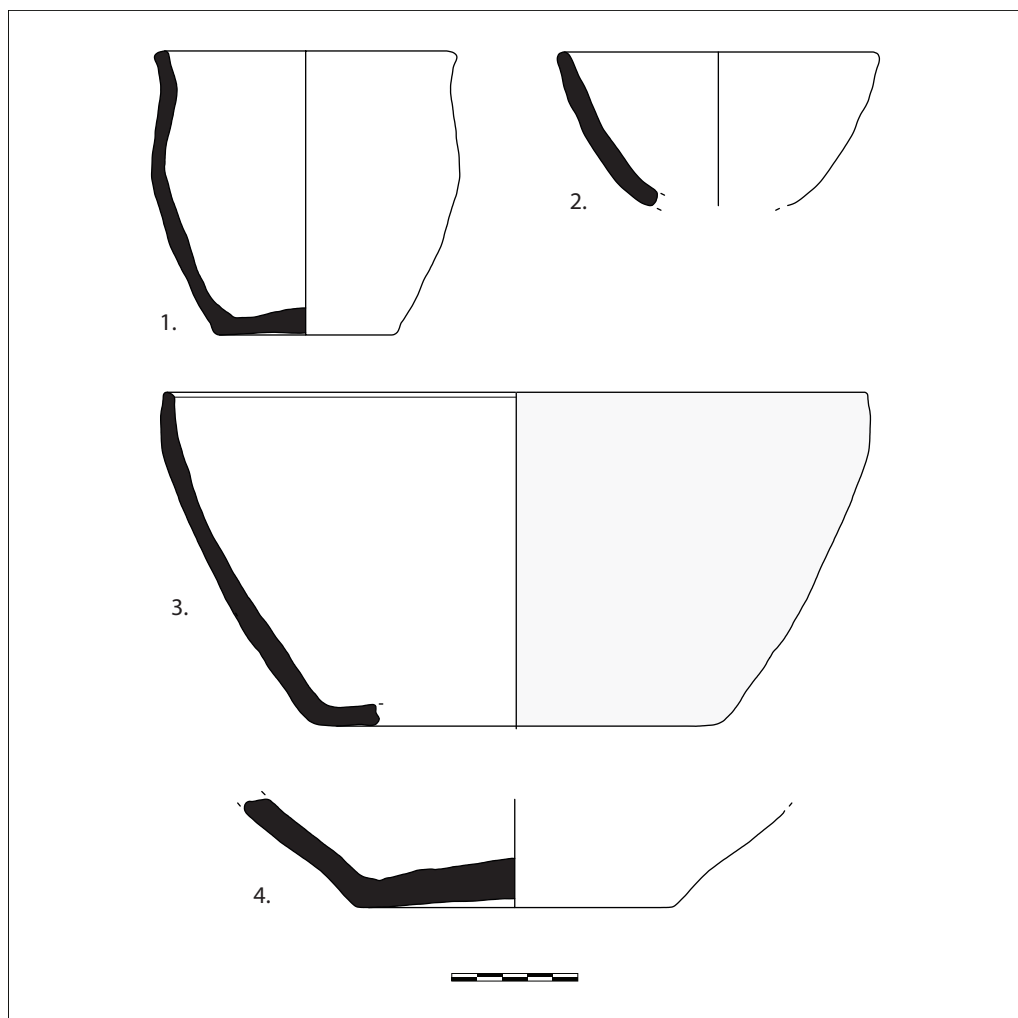

Figuur 43: Doorsnede op kuil 0041

een afslag met enkele potentiële gebuiksretouches, het fragment van een kling een afslag van kernverfrissing en enkele brokstukken (figuur 40).

Op de vulling van spoor 0026 werd een ^{14}C -datering uitgevoerd. Hierbij werd wel een kortlevende soort (*Pomoidae*) geselecteerd waarvan de datering (RICH-37955) resulteerde in $2737 \pm 20\text{BP}$. De gekalibreerde datering wijst op een zekerheid van 95,4% op een datering tussen 925 v. Chr. en 820 v. Chr.

Ook op de meest humeuze vulling van alle aangetroffen sporen, in spoor 0062 werden drie ^{14}C -dateringen uitgevoerd. Enerzijds resulteerde de datering op een stukje houtskool afkomstig van een hazelaar (*Corylus*) (RICH-3795) in $2519 \pm 27\text{BP}$. Dit komt overeen met een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 780 tot 560 v. Chr. Er is verder voor 95,4% zekerheid over een datering tussen 790 en 564 v. Chr., waarvan 52,4% zekerheid is over een datering tussen 650 en 520 v. Chr. (BOUDIN 2025). Verder werd op een houtskoolfragment afkomstig van een els (*Alnus*) eveneens een radiokoolstofdatering uitgevoerd (RICH-37953) die resulteerde in $2659 \pm 20\text{BP}$ wat overeenstemt met een gekalibreerde datering met een zekerheid van 95,4% tussen 895 v. Chr. en 790 v. Chr, waarvan 89,5% met zekerheid tussen 835 v. Chr. en 795 v. Chr. kan gedateerd worden. (BOUDIN 2025). Een andere datering op een stukje houtskool (*Corylus/Alnus*) leverde als resultaat $2568 \pm 21\text{BP}$ op, met een zekerheid van 68,2% tussen 795 v. Chr. en 770 v. Chr., en een waarschijnlijkheid van 95,4% voor een datering tussen 810 v. Chr. en 590 v. Chr., waarvan een zekerheid van 89,2% tussen 810 v. Chr. en 750 v. Chr. Gezien de aard van de stalen bestaat er wel een gevaar op oud hout-effect of residueel aanwezig materiaal.

Figuur 47: Diagnostisch materiaal dat werd aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in de natuurlijke depressie ten noorden van het onderzoeksgebied

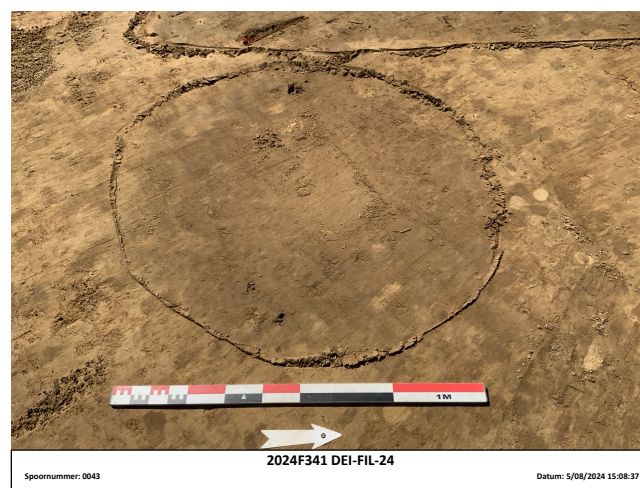
Figuur 48: Kuil uit late bronstijd 0018

Figuur 49: Doorsnede op kuil 0018

Figuur 50: Zeer vaag en moeilijk leesbaar aalspoor 0030

Figuur 51: Kuil uit late bronstijd 0043

Figuur 52: Doorsnede op kuil 0043

Figuur 53: Doorsnede op kuil 0080

Figuur 54: Recent spoor 0020

Figuur 55: Subrecente kuil 0076

Figuur 56: Recent spoor 0013

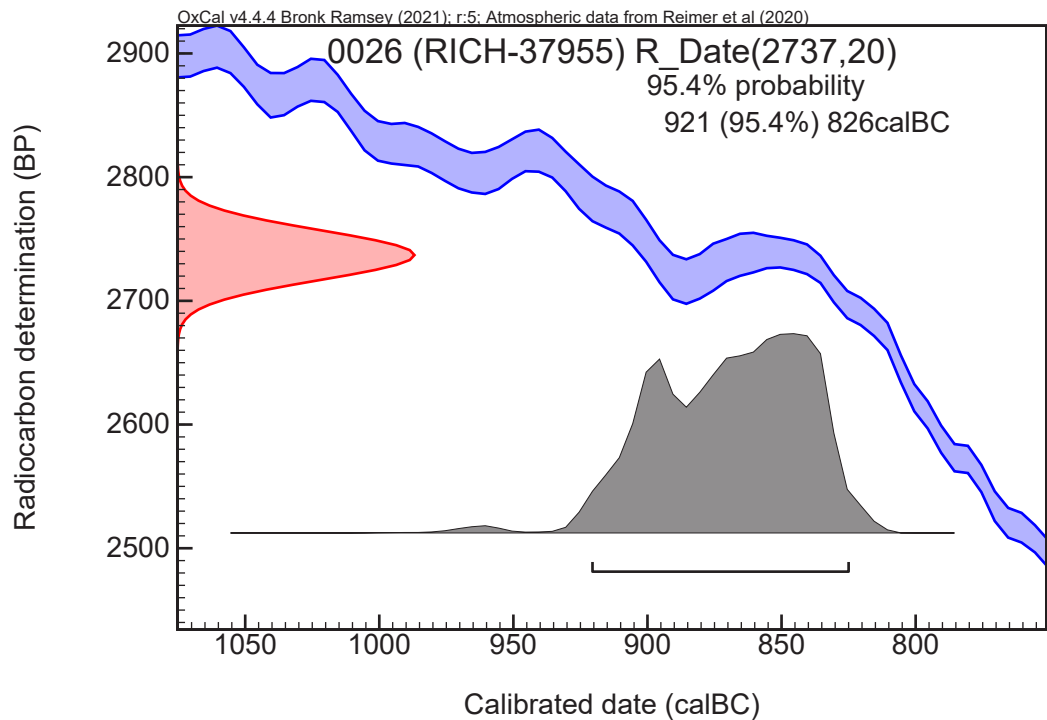
Figuur 57: Natuurlijk spoor 0034

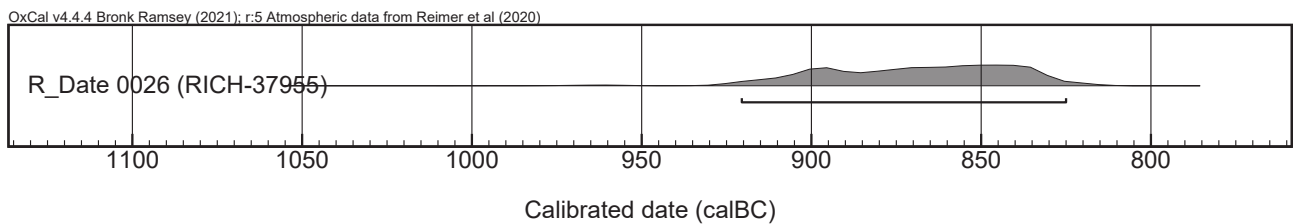
Figuur 58: Recente bandensporen

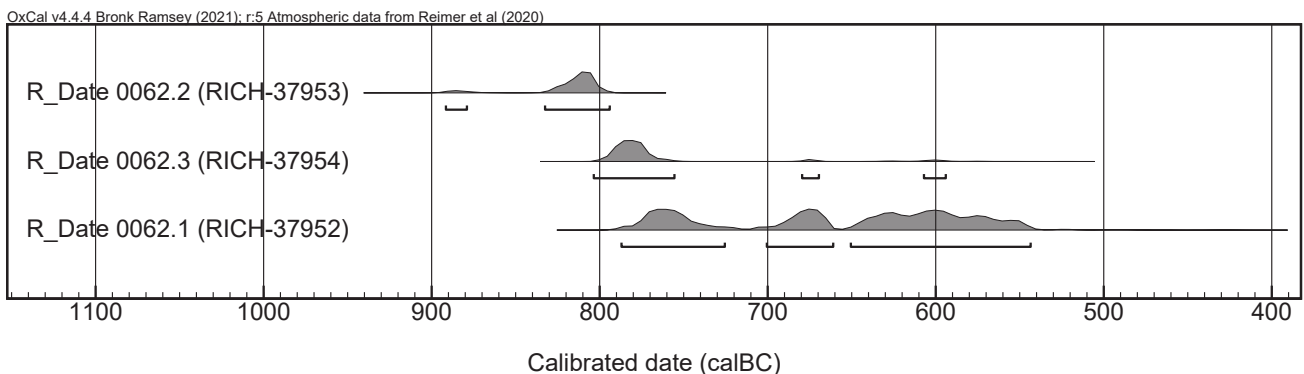
Figuur 59: Bandensporen en verstoringen spoor 0109

Figuur 60: Gekalibreerde datering op spoor 0026 (© Oxcal)

Figuur 61: Gekalibreerde datering op spoor 0026 (© Oxcal)

Figuur 62: Gecombineerde datering op spoor 0062 (© Oxcal)

Een gecombineerde datering in OxCal leverde geen resultaat, gezien de statistische testwaarde groter bleek dan de drempelwaarde. Een combinatie van de verschillende ^{14}C -dateringen, laat vermoeden dat de uitlopers in de curve van RICH-37952 wellicht buiten beschouwing mogen gelaten worden. In die optiek vormden de drie curves statistisch gezien een overlap rond het jaar 800 v. Chr., waardoor dit spoor net als spoor 0026 in de laatste fase van de late bronstijd kan gedateerd worden.

De concentratie aan sporen situeert zich wel op en rond de topzone van het terrein. Er werden binnen de opgravingszone zo goed als overal sporen aangesneden in een matige densiteit, toch neemt de concentratie zichtbaar af in noordelijke richting. Dit lijkt voornamelijk toe te schrijven aan een archeologische realiteit. De sporen lijken zich voornamelijk te concentreren op de zone binnen het projectgebied met de hoogste hoogtewaarden.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd uit de lager gelegen depressie ten noorden van het adviesgebied diagnostisch interessant aardewerk aangetroffen dat aansluit bij het eerder besproken materiaal. Wellicht gaat het om afgespoeld materiaal uit de hoger gelegen site. Onder het afgespoeld materiaal werden wel enkele meer opvallende objecten opgemerkt. In de depressie werd wellicht een beker met eenvoudig licht S-vormig profiel (figuur 47-1) intentioneel in een grotere hoogopstaande kom (figuur 47-3) geplaatst, vermoedelijk gaat het hierbij over een depositie. Net ten noorden van deze recipiënten, eveneens in de natuurlijke depressie, werd nog een kleiner, vermoedelijk geoord tasje, aangetroffen (figuur 47-2).

3.2. (Sub)recente sporen

Verspreid op de opgraving zijn er zoals verwacht ook wat (sub)recente verstoringen aangetroffen, die soms beperkt in oppervlakte zijn en gekoppeld kunnen worden aan voormalige hoeveactiviteiten binnen het terrein, maar soms ook een grote zone verstoren zoals de recente banden- en rijsporen in de noordwestelijke hoek van het projectgebied die het gevolg zijn van veelvuldig heen-en weergerij tijdens de recente sloopwerken en afgraving van de teelaarde tijdens het natte voorjaar en zomer van 2024. Algemeen gesproken veranderen ze het beeld van de opgraving echter niet direct. Hoewel het niet uit te sluiten is dat deze mogelijk wat bijkomende sporen kunnen vernield hebben, bleek de densiteit van de archeologisch relevante sporen richting deze hoek van de advieszone al sterk afgenomen te zijn. Ook langs de zuidoostelijke hoek van het projectgebied werden enkele recente kuilen en vergravingen vastgesteld. In de teelaarde werd vermoedelijk een soort wetsteen, zonder verdere context, aangetroffen

3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site

De aangetroffen sporen wijzen op menselijke aanwezigheid in de laatste fase van de late bronstijd. De bewaringstoestand van het archeologisch archief op deze site is slecht tot matig te noemen. Vooral langs de westelijke helft van het projectgebied wordt de leesbaarheid van de sporen bemoeilijkt door de (sub)recente verstoringen. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer sporen binnen de occupatie aanwezig waren, maar dat deze door differentiële bewaring. Vooral kleine ondiepe paalsporen zijn vrij afwezig, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt werd. Hoewel ook op andere sites uit de late bronstijd blijkt dat paalsporen vaak ondervertegenwoordigd zijn (HOORNE *et al.* 2025). Vermoedelijk is de beperkte aanwezigheid van sporen in de noordelijke zone van het projectgebied wel een weerspiegeling van de historische realiteit, en niet zozeer het gevolg van de bewaringsomstandigheden.

Het opvallendste fenomeen binnen de aangetroffen site is dat er geen duidelijke gebouwplattegronden konden afgelijnd worden. Het gaat voornamelijk over verschillende losse kuilen waarin geen duidelijke structuren te onderscheiden zijn. Dergelijk fenomeen werd reeds eerder opgemerkt op de site van Sint-Denijs-Westrem – The Loop. Het recent gepubliceerde syntheseonderzoek (HOORNE *et al.* 2025) focust op verschillende van dergelijke kuilen uit de late bronstijd. Uit het uitgebreide onderzoek komen twee denkpijsten naar voor, die het voorkomen van de geïsoleerde kuilen en de afwezigheid van echte gebouwplattegronden kunnen verklaren. Enerzijds zou een late bronstijdkuilenzone verklaard kunnen worden als een specifieke activiteitenzone in de periferie van een zone met hoofdgebouwen die nog niet is aangesneden. Dit is voor de site van Bachte-Maria-Leerne – Filliersdreef zeker en vast plausibel, gezien de niet onderzochte aanpalende zones, en de eerder beperkt onderzochte zone in oppervlakte. Bovendien valt niet uit te sluiten dat potentiële gebouwen binnen het opgravingsvlak zouden weggeërodeerd. In het syntheseonderzoek wordt bovendien ook een werkhypothese geopperd, waarin de ‘voorraadkuilen’ kunnen duiden op een akkerzone met opslag van zaaigoed, wellicht vlakbij de eigenlijke akkers op de drogere zuidwestelijk gerichte flank van een opduiking (HOORNE *et al.* 2025: 301). In het geval van de site Filliersdreef werden de sporen effectief aangetroffen langs de noordwestelijke flank van een hogere opduiking in het landschap.

Figuur 63: Schrabber met distale retouches en retouches op rechterboord

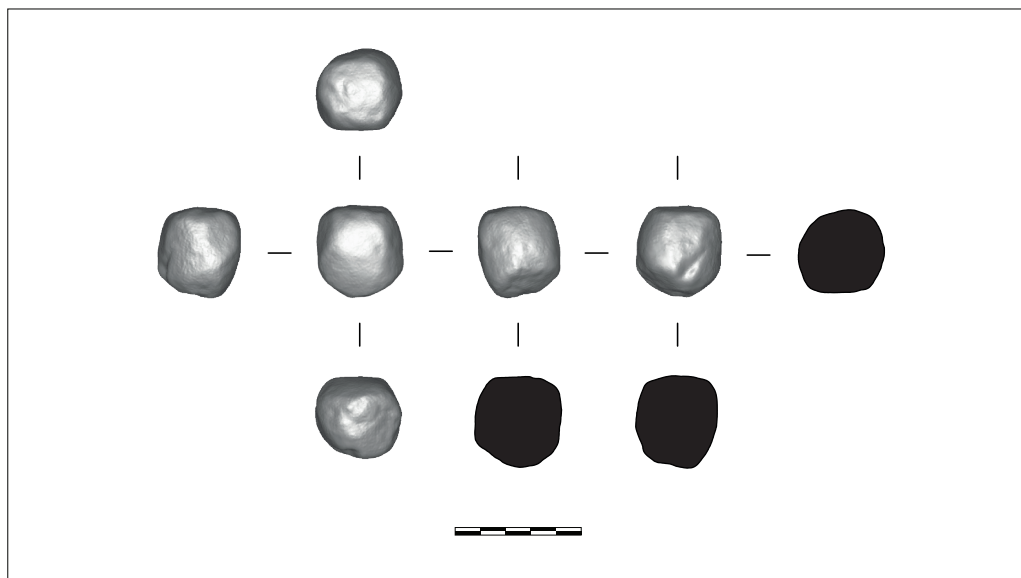
Figuur 64: Ingezameld aardewerk uit de depressie, aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek

Figuur 65: Ingezameld aardewerk uit de depressie, aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek

Figuur 67: Mogelijke depositie van aardewerk in de natuurlijke depressie te noorden van het opgravingsvlak

Figuur 66: Wetsteen gerecupereerd uit de teelaarde

Een tweede denkpiste is gebaseerd op parallelle voorbeelden in het noorden van Frankrijk. Hierbij wordt de kuilenzone geïnterpreteerd als een beperkt gebied waarbinnen doorheen de late bronstijd steeds licht verplaatsende erven voorkwamen, waarvan enkel de kuilen bewaard bleven. De gebouwen lieten wellicht omwille van een andere funderingswijze geen sporen na onder de huidige ploeglaag. Zo zouden in de lege zones tussen de kuilen, huizen kunnen opgetrokken zijn in bouwwijzen die geen archeologische restanten opleveren, bijvoorbeeld op horizontale liggers. Een dergelijke piste zou ook verklaren waarom gebouwen uit de late bronstijd in het algemeen slecht gekend zijn (HOORNE *et al.* 301). Ook voor de site langs de Filliersdreef valt een dergelijke hypothese niet uit te sluiten. Hierbij geldt opnieuw dat de onderzochte zone op deze site, zeer beperkt is en het bijgevolg niet toe laat om hierover meer sluitende uitspraken te doen.

Het weinige aangetroffen aardewerk lijkt de resultaten van de ^{14}C -dateringen en een datering in de laatste fase van de late bronstijd te bevestigen. Het betreft eenvoudig handgevormd nederzettingaardewerk waarin wellicht geoorde tasjes, eenvoudige bekers en hoge open kommen te onderscheiden zijn. Een dergelijk vormenspectrum werd in het verleden reeds aangetroffen tussen het nederzettingsafval op sites zoals Sint-Denijs-Westrem – The Loop (HOORNE *et al.* 2025), Belsele – Waas (BOURGEOIS & CHERRETTÉ 2005), Kruishoutem – Wijkhuis (BOURGEOIS *et al.* 1983), en Aalst – Siesegemkouter (VERBRUGGE *et al.* 2024), Velzeke (DE MULDER & DEWANDEL 2007) en Sint-Gillis-Waas – Reepstraat (BOURGEOIS & CHERRETTÉ 2005).

In de ruimere omgeving van het projectgebied werden in het verleden verschillende sporen en structuren uit de late bronstijd aangetroffen. Nederzettingssites uit deze periode zijn echter zeer slecht gekend. De site van Sint-Denijs-Westrem – The loop, zo'n 11km ten noordwesten van het projectgebied en gesitueerd in het Leiegebied, vertoont echter een groot aantal gelijkenissen, zij het op grotere schaal, met de aangetroffen site langs de Filliersdreef. De resultaten van het huidige onderzoek bevestigen het feit dat het landschap en met name de hoger gelegen gronden effectief bewoond en beïnvloed werden door verschillende menselijke activiteiten tijdens deze periode. In die optiek is het treffen van deze site een mooie invulling en aanvulling op de slecht gekende nederzettingsspatronen uit deze periode.

Figuur 68: Zicht vanuit het noorden op de werkzaamheden

3.5. Synthese en onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen in het programma van maatregelen van de archeologienota blijken na de opgraving nog steeds relevant. De aangetroffen sporen en structuren dringen geen herziening van de onderzoeksvragen op en de resterende onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de aard (bewoning, artisanaal, funerair, religieus, ...) en datering van de aangetroffen sporen/structuren/vindplaatsen op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal?

Er werden voornamelijk sporen aangetroffen die als een menselijke activiteitenzone kan beschouwd worden. De aangetroffen sporen, het vondstmateriaal en de ¹⁴C-dateringen wijzen typologisch allen naar de laatste fase van de late bronstijd.

- Welke relevante archeologische structuren, gehelen of vondstconcentraties zijn aanwezig?

Er werden binnen het projectgebied meerdere kuilen en paalsporen aangetroffen waarin geen duidelijke structuur kon afgebakend worden.

- Wat is de densiteit van de aangetroffen vindplaatsen en staat deze eventueel in verband met hun aard, datering of landschappelijke inplanting?

Hoewel de sporen zich verspreid over het hele opgravingsareaal bevinden, bevindt de hoogste concentratie sporen zich centraal binnen het projectgebied, in de zone met de hoogste hoogtewaardes. Vermoedelijk is de beperkte aanwezigheid van sporen in deze lager gelegen zones een weerspiegeling van de historische realiteit.

- Wat is de datering van de sporen/structuren/gehelen/vindplaatsen op basis van het vondstmateriaal, de oversnijdingen en/of opvulling van de sporen en de daarmee gepaarde fasering?

De aangetroffen sporen, het vondstmateriaal en de ¹⁴C-dateringen wijzen typologisch allen naar de laatste fase van de late bronstijd.

- Kunnen in de aangetroffen sporen zinvolle structuren of gehelen herkend worden? Zo ja, hoe passen ze binnen de bestaande archeologische kennis hierover?

Er werden geen structuren of gehelen binnen de occupatie herkend.

- Wat is het verband tussen de aangetroffen sporen/structuren/sites enerzijds en het vroegere microreliëf en de bodemopbouw — rekening houdend met eventuele erosie en nivellering — van het plangebied anderzijds?

De aangetroffen sporen concentreren zich voornamelijk op de zones met de hoogste hoogtewaarden binnen het projectgebied. Bovendien bevestigen de resultaten van het huidige onderzoek dat het landschap en met name de hoger gelegen gronden op de zandrug in en rond het projectgebied intensief bewoond en beïnvloed werd door verschillende menselijke activiteiten tijdens deze (en latere) periodes.

- Is er sprake van een functionele en/of chronologische ruimtelijke ordening van de vindplaatsen binnen de onderzoekszone? Zo ja, kan hier een verklaring voor geformuleerd worden?

Er is op basis van de huidige resultaten geen sprake van een functionele of chronologische ruimtelijke ordening binnen de vindplaats.

- Zijn de grenzen van de aangesneden vindplaatsen door middel van de opgraving duidelijk bereikt? Zo nee, in welke richting zetten de site(s) zich verder?

De grenzen van de vindplaats werden niet bereikt. De sporen wijzen vermoedelijk op een verderzetting van de occupatie in zuidelijke richting, richting topzone. Gezien deze opduiking in het verleden wellicht afgetopt werd, kan er echter geen uitsluitsel over de bewaringstoestand van dergelijke sporen gegeven worden.

- Kan op basis van de aangetroffen materiële cultuur uitspraken gedaan worden over de status van de bevolking?

De weinige aangetroffen vondsten kaderen in het tot op heden erg slecht gekende beeld van nederzettingen uit de late bronstijd.

- Welke informatie geven de natuurwetenschappelijke onderzoeken op de genomen stalen over het vroegere landschap en de invloed van de mens daarop, de economie ten tijde van de occupatie, en eventuele evoluties hierin?

Na de waardering van twee zeefresidues bleek dat een verdere analyse van de stalen niet meer informatie zou opleveren dan de waardering zelf. In spoor 0026 werden enkele korrels van tarwe, waarvan één kon gedetermineerd worden als afkomstig van emmer. De weinige informatie wijst wel op een landbouweconomie in de omgeving van de occupatie.

- Hoe verhoudt de vindplaats en de bij het onderzoek ervan gewonnen kennis zich tot de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied, en indien van toepassing in de ruimere omgeving?

De vindplaats bevestigt dat het landschap en met name de hoger gelegen gronden en rond het projectgebied intensief bewoond en beïnvloed werd door verschillende menselijke activiteiten tijdens de laatste fase van de late bronstijd en vult bovendien de kennis over deze periode verder aan. Het onderzoek sluit naadloos aan bij de eerdere bevindingen van de site Sint-Denijs-Westrem – The Loop over de slecht gekende nederzettingspatronen uit deze periode in de ruimere omgeving.

- Welke onderzoeken die tot belangrijke resultaten kunnen leiden, zijn nog op het opgravingsarchief mogelijk?

Het opgravingsarchief werd reeds uitgebreid benut. Op vlak van natuurwetenschappelijk onderzoek is op heden nog weinig kans tot kennisvermeerdering.

4. Bibliografie

ANTROP M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

BACKX R., 2021. Eindverslag Opgraving Deinze, Peperstraat-Filliersdreef. *BAAC Vlaanderen Eindverslag 1711*, Gent.

BOGEMANS F., 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 30/38 – Geraardsbergen-Ath*, Brussel.

BOGEMANS F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 – Kortrijk*, Brussel. µ

BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

BOUDIN M., 2025. *Radiocarbon dating report*, Brussel.

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Leuven.

DE KREYGER F., DE LOGI A. & HOORNE J., 2020. *Opgraving Bachte-Maria-Leerne – Kiekendreef*. Adegem.

DE MOOR G. & VAN DE VELDE D., 1995. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 14 – Lokeren*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

HOORNE J., HEYNSSSENS N., VAN HECKE C. & ALLEMEERSCH L., 2016. *Sint-Denijs-Westrem – Flanders Expo zone 2 veld 7, rapportage archeologische opgraving 13/08 – 21/11/2012*. Gate-rapport 102.

HOORNE J., MALFLIET L. & DE KREYGER F., 2020. *Sint-Denijs-Westrem – Poortakkerstraat. Bouwveld 3*. DLH-rapport 53, Adegem.

HOORNE J., RENIERE S., DEFORCE K., VAN THIENEN V., VAN NUFFEL J., MALFLIET L., DE LOGI A., DE KREYGER F., VANDENDRIESSCHE H., CRUZ F., HENTON A. & DE MULDER G., 2025. Een veld vol kuilen. De late bronstijd in Sint-Denijs-Westrem – The Loop: multidisciplinaire studie van de archeologische dataset binnen de regionale en chronologische context. *SYNTAR 33*, Brussel.

VANDEPUTTE O. 2011: Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten. Oost-Vlaanderen, Tielt.

VANDEN BORRE J., JANSSENS N., HERTOOGHS S., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Deinze, Lijsterweg, *BAAC Vlaanderen rapport 130*, Gent

VAN NUFFEL J., MALFLIET L. & PYPE M., 2024. *Bachte-Maria-Leerne (Deinze) – Filliersdreef 44*. DLH-nota, Adegem.

VAN HAASTER H. & VAN WAIJEN M., 2025. Selectieadvies. Waarderend onderzoek aan botanische macroresten en pollen en 14C-selectie van stalen van de vindplaatsen Haaltert-Kleine Dries, Westrem-Binnenkouter, Deinze-Filliersdreef, Maldegem-Oud Schepenhuis en Sint-Denijs-Westrem The Loop, velden 13/17. *BIAX-rapport*, Zaandam.

VAN RANST E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1/20000)*, Gent.

VERHULST A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Gent.

Geraadpleegde websites:

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 14/11/2025)

(De Inventaris Onroerend Erfgoed is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van enkel deze Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.)

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 14/11/2025)

<https://geo.onroenderfgoed.be> (geraadpleegd op 14/11/2025)

<http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 14/11/2025)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Bachte-Maria-Lerne* (online), <https://id.erfgoed.net/themas/14225> (geraadpleegd op 17 november 2025).

5. Bijlagen

5.1. Figurenlijst

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied	6
Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied	6
Figuur 3: Geplande werken	7
Figuur 4: Het projectgebied op de tertiair geologische kaart	9
Figuur 5: Het projectgebied op de quartair geologische kaart	9
Figuur 6: Het projectgebied op de bodemkaart	10
Figuur 7: Het projectgebied op een orthofoto voorafgaand aan de werken	10
Figuur 8: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel	12
Figuur 9: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel	12
Figuur 10: Het projectgebied op de Ferrariskaart uit 1777	13
Figuur 11: Het projectgebied en de omliggende waterlopen	13
Figuur 12: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840	14
Figuur 13: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart	14
Figuur 14: Het projectgebied op Poppkaart	15
Figuur 15: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854	15
Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 1971	16
Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 1990	16
Figuur 18: Het projectgebied op orthofoto uit 2002	17
Figuur 19: Het projectgebied op een orthofoto uit 2012	17
Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied	18
Figuur 21: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek	20
Figuur 22: Uitgevoerd proefsleuvenplan met advieszone	21
Figuur 23: Vergelijking geadviseerde zone voor opgraving met effectief opgegraven areaal	25
Figuur 24: Zicht op de toegepaste strategie voor het openleggen van het terrein	25
Figuur 25: Zicht op het oostelijke deel van projectgebied	26
Figuur 26: Samenvatting van de waarderingsresultaten	27
Figuur 27: Overzicht van voor ¹⁴ C-datering geselecteerde plantenresten	27
Figuur 28: Referentieprofiel BP04	28
Figuur 29: Aangelegde bodemprofielen tijdens het archeologisch onderzoek	29
Figuur 30: Referentieprofiel BP0101, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek	30
Figuur 31: Referentieprofiel BP0801, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek	30
Figuur 32: Projectgebied op het digitaal hoogtemodel	30
Figuur 33: Allesporenplan	32
Figuur 34: Allesporenplan	33
Figuur 35: Allesporenplan	34
Figuur 36: Allesporenplan	35
Figuur 37: Diagnostisch aardewerk uit de late bronstijdkuilen	36
Figuur 38: Schrabber met distale retouches en retouches op rechterboord	36
Figuur 39: Doorsnede op kuil 0018	36
Figuur 40: Lithisch materiaal uit spoor 0053	36
Figuur 41: Coupe op spoor 0062	37
Figuur 42: Doorsnede op spoor 0026	37
Figuur 43: Doorsnede op kuil 0041	37
Figuur 44: Late bronstijd kuil 0062	37
Figuur 45: Kuil 0026	37
Figuur 46: Doorsnede op kuil 0049	37
Figuur 47: Diagnostisch materiaal dat werd aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in de natuurlijke depressie ten noorden van het onderzoeksgebied	38
Figuur 48: Kuil uit late bronstijd 0018	39
Figuur 49: Doorsnede op kuil 0018	39
Figuur 50: Zeer vaag en moeilijk leesbaar paalspoor 0030	39
Figuur 51: Kuil uit late bronstijd 0043	39
Figuur 52: Doorsnede op kuil 0043	39
Figuur 53: Doorsnede op kuil 0080	39
Figuur 54: Recent spoor 0020	40
Figuur 55: Subrecente kuil 0076	40

Figuur 56: Recent spoor 0013	40
Figuur 57: Natuurlijk spoor 0034	40
Figuur 58: Recente bandensporen	40
Figuur 59: Bandensporen en verstoringen spoor 0109	40
Figuur 60: Gekalibreerde datering op spoor 0026	41
Figuur 61: Gekalibreerde datering op spoor 0026	41
Figuur 62: Gecombineerde datering op spoor 0062	41
Figuur 63: Schrabber met distale retouches en retouches op rechterboord	43
Figuur 64: Ingezameld aardewerk uit de depressie tijdens het proefsleuvenonderzoek	43
Figuur 65: Ingezameld aardewerk uit de depressie tijdens het proefsleuvenonderzoek	43
Figuur 66: Wetsteen gerecupereerd uit de teelaarde	43
Figuur 67: Mogelijke depositie van aardewerk in de natuurlijke depressie te noorden van het opgravingsvlak	43
Figuur 68: Zicht vanuit het noorden op de werkzaamheden	44

5.2. Sporenlijst

5.3. Fotolijst

5.4. Vondstenlijst

5.5. Stalenlijst

5.6. Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses

5.7. Profielbeschrijvingen van de referentieprofielen